

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΕΛΕΓΧΟΥ.

της

ΜΕΡΣΙΝΗΣ ΚΑΚΑΡΗ

Επιβλέπων Καθηγητής: ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην
Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2015

ΑΦΙΕΡΩΣΕΙΣ

Στους γονείς μου Ιωάννα και Παντελή.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση της εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας στα πλαίσια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή κύριο Παπαναστασίου Ιωάννη για την καθοδήγηση και τη συμβολή του καθώς και για τις παρατηρήσεις και τις πολύτιμες συστάσεις του που συνέβαλαν στην ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας.

Τέλος, επιθυμώ να ευχαριστήσω όλους εκείνους που με βοήθησαν και μου συμπαραστάθηκαν κατά της διάρκειας αυτής μου της προσπάθειας και ιδιαίτερος την οικογένεια μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία αυτή πραγματεύεται την λογιστική και ελεγκτική των τραπεζών και ιδιαίτερα το κομμάτι του εσωτερικού ελέγχου ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος και δομείται σε πέντε κεφάλαια.

Στο 1^ο Κεφάλαιο αρχικά γίνεται αναφορά στην έννοια του χρηματοπιστωτικού συστήματος και στους στόχους που αυτό προσβέβει. Έπειτα, εξειδικεύεται στο τραπεζικό σύστημα και αναλύεται η έννοια του, όπως και οι προϋποθέσεις ίδρυσης μίας τράπεζας αλλά και ο σκοπός λειτουργίας της. Τέλος, γίνεται αναφορά στις τραπεζικές εργασίες και στις βασικές αρχές που τις διέπουν.

Στο 2^ο Κεφάλαιο παρουσιάζεται το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των Τραπεζών, αναλύοντας τις βασικές αρχές, την ομαδοποίηση και κωδικοποίηση των λογαριασμών του και τέλος τις ομοιότητες και διαφορές του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των Τραπεζών με το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο.

Στο 3^ο Κεφάλαιο αρχικά γίνεται αναφορά στον ορισμό του εσωτερικού ελέγχου και ειδικότερα στον εσωτερικό έλεγχο των τραπεζών. Έπειτα, αναλύεται ο σκοπός του εσωτερικού ελέγχου και η σκοπιμότητά του στο τραπεζικό σύστημα. Στη συνέχεια, διενεργείται μία εκτενής αναφορά στα πρότυπα του εσωτερικού ελέγχου και στα είδη του ελέγχου και τέλος αναλύεται το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου δίνοντας έμφαση στο περιεχόμενο και στις βασικές αρχές του.

Στο 4^ο Κεφάλαιο παρουσιάζεται το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου των τραπεζών και επικεντρώνεται στις υπηρεσιακές μονάδες που διαθέτει κάθε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, τη Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης, τη Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων και τη Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης.

Στο 5^ο Κεφάλαιο αναλύονται οι διαδικασίες ελέγχου στον τραπεζικό τομέα και ιδιαίτερα ο έλεγχος του ταμείου, των χορηγήσεων, των καταθέσεων και των μεσολαβητικών εργασιών.

Λέξεις κλειδιά: Τραπεζικό Σύστημα, Εσωτερικός Έλεγχος, Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου, Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων, Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης

ABSTRACT

The present thesis deals with the accounting and auditing of banks and especially the internal control of the financial institution.

In the first chapter the concept of the financial system and its objectives are discussed. Specifically operating conditions of the banking system are presented and analyzed in this chapter.

The second chapter presents the Chart of Accounts for Banks, analysis of the fundamentals, grouping and consolidation of accounts and similarities and differences of the Chart of Accounts for Banks with Greek General Accounting Plan.

The third chapter deals with the definition of internal control and in particular to the internal control of the banks. Specifically, the purpose of the internal control and it's feasibility in the banking system is analyzed in this chapter. Additionally an extensive report of the standards and basic principles of the internal control as well as the types of control are presented.

In the fourth chapter the Internal Audit System for banks is presented. The focus of the chapter is on the business units which are held by each financial institution, the Internal Audit Unit, the Risk Management Unit and the Normative Compliance Unit.

In the last chapter the control procedures in the banking sector and especially the control of fund, loans, deposits and mediation work are analyzed.

Keywords: Banking System, Internal Audit, Internal Audit Unit, Risk Management Unit, Normative Compliance Unit

Περιεχόμενα

ΑΦΙΕΡΩΣΕΙΣ.....	ii
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	iii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	iv
ABSTRACT.....	v
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	viii
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ.....	ix
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
1 ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.....	3
1.1 Το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα	3
1.2 Το Τραπεζικό Σύστημα	4
1.3 Τραπεζικές Εργασίες - Υπηρεσίες.....	6
2 ΤΟ ΚΛΑΔΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	11
2.1 Γενικά Για Το Κ.Λ.Σ.Τ.....	11
2.1.1 Βασικές Αρχές του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου Των Τραπεζών	12
2.1.2 Ομαδοποίηση Και Κωδικοποίηση Των Λογαριασμών	14
2.2 Ομοιότητες Και Διαφορές Του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου Των Τραπεζών Με Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο	19
3 ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	27
3.1 Ορισμός Εσωτερικού Ελέγχου	27
3.1.1 Εσωτερικός Έλεγχος Τραπεζών	27
3.2 Σκοπός Εσωτερικού Ελέγχου	28
3.2.1 Σκοπιμότητα Του Εσωτερικού Ελέγχου Των Τραπεζών.....	29
3.3 Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου	29
3.4 Τα Είδη Του Ελέγχου	33
3.5 Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου.....	35
3.5.1 Ορισμός Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.....	35
3.5.2 Περιεχόμενο Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.....	36
3.5.3 Βασικές Αρχές Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου	37
4 ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ.....	39
4.1 Ορισμός Και Στόχοι Του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου Των Τραπεζών	39
4.2 Βασικές Αρχές Και Κριτήρια Αξιολόγησης Του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου Των Τραπεζών.....	40

4.3	Πυλώνες Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου Των Τραπεζών	41
4.3.1	Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης.....	42
4.3.2	Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων.....	44
4.3.3	Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης	47
5	ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΟΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΤΟΜΕΑ	49
5.1	Γενικά.....	49
5.2	Έλεγχος Ταμειακών Διαθεσίμων - Καταμετρήσεις.....	50
5.2.1	Καταμέτρηση Του Ταμείου Και Έλεγχος Των Ταμιακών Δικαιολογητικών..	53
5.3	Έλεγχος Χορηγήσεων	55
5.4	Έλεγχος Καταθέσεων	60
5.5	Έλεγχος Μεσολαβητικών Εργασιών	62
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	64
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	65

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1 Διάρθρωση του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος 2014	5
Πίνακας 2 Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών	17
Πίνακας 3 Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών	18

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

Δ.Σ.= Διοικητικό Συμβούλιο

Ε.Γ.Λ.Σ.= Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο

ΕΣΥΛ= Εθνικό Συμβούλιο Λογιστικής

Κ.Λ.Σ.Τ.= Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των Τραπεζών

ΜΔΚ= Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων

ΜΕΕ= Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης

ΜΚΣ= Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης

Ν.= Νόμος

ΠΔ/ΤΕ= Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος

Σ.Ε.Ε.= Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου

ΦΕΚ= Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η τράπεζα αποτελεί μία επιχείρηση η δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στο να δέχεται καταθέσεις από το κοινό μέσω των οποίων γίνεται η χρηματοδότηση των φυσικών προσώπων για την κάλυψη των αναγκών τους καθώς και η χρηματοδότηση όλων των κλάδων της οικονομίας. Αποτελεί στην ουσία το συνδετικό κρίκο μεταξύ των κεφαλαιούχων που θέλουν να επενδύσουν τα κεφάλαια τους και εκείνων οι οποίοι έχουν ανάγκη το δανεισμό κεφαλαίων. Πρωταρχικός σκοπός της τράπεζας είναι το κέρδος, κατά την επιδίωξη του οποίου συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας και προσφέρει σημαντική κοινωνική ωφέλεια. Για την επίτευξη των στόχων της τραπεζικής επιχείρησης διατίθενται μία πληθώρα τραπεζικών εργασιών και υπηρεσιών οι οποίες είναι συμβατές με τα δεδομένα της εποχής που διανύουμε.

Η σημασία της λογιστικής επιστήμης στη σύγχρονη εποχή είναι αναμφισβήτητη. Μέσω της λογιστικής επιτυγχάνεται η καταγραφή και παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων και των αποτελεσμάτων των επιχειρήσεων κατά ομοιόμορφο και τυποποιημένο τρόπο έτσι ώστε, να είναι εφικτή η σύγκριση μεταξύ των διαφόρων επιχειρήσεων είτε της ίδιας επιχείρησης διαχρονικά. Λόγω των ιδιομορφιών και των ιδιαιτεροτήτων που παρουσιάζουν οι τραπεζικές επιχειρήσεις ως προς τη φύση, την ένταση των συναλλαγών και το αντικείμενο δράσης τους, κρίθηκε απαραίτητη η δημιουργία μίας εξειδικευμένης λογιστικής, της Τραπεζικής Λογιστικής και ενός εξειδικευμένου λογιστικού σχεδίου του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των Τραπεζών το οποίο βασίστηκε στο Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο.

Ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί μία ανεξάρτητη, αντικειμενική, διασφαλιστική και συμβουλευτική λειτουργία, σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του οργανισμού. Το μέγεθος και το αντικείμενο δράσης της τραπεζικής επιχείρησης προσδίδουν στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου ιδιαίτερη θέση και σημασία. Η σημασία του εσωτερικού ελέγχου έγκειται στο γεγονός ότι διασφαλίζει την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των τραπεζικών εργασιών, την αξιοπιστία και την πληρότητα των οικονομικών καταστάσεων και των καταστάσεων διοικητικής πληροφόρησης καθώς και τη συμμόρφωση με το ισχύον νομικό και κανονιστικό πλαίσιο.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, η παρούσα εργασία στοχεύει να μελετήσει και αναλύσει:

- Το τραπεζικό σύστημα καθώς και το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των Τραπεζών.
- Τον εσωτερικό έλεγχο και ειδικότερα το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου.
- Τις τρεις υπηρεσιακές μονάδες του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου των Τραπεζών.
- Τέλος, τις ιδιαίτερες διαδικασίες ελέγχου που ακολουθούνται στο τραπεζικό σύστημα.

1 ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

1.1 Το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα μιας χώρας αποτελεί τη ραχοκοκαλιά της οικονομίας της και τον μοχλό διακίνησης του χρήματος. Σκοπός του χρηματοπιστωτικού συστήματος αποτελεί η διοχέτευση κεφαλαίων από τις πλεονασματικές στις ελλειμματικές μονάδες. Ως αποτέλεσμα, η ανάπτυξη μιας οικονομίας προϋποθέτει ένα ανταγωνιστικό και καλά δομημένο χρηματοπιστωτικό σύστημα, το οποίο να λειτουργεί αποτελεσματικά. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα δομείται από τις χρηματοπιστωτικές αγορές, τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.¹

Οι χρηματοπιστωτικές αγορές είναι το σύνολο των αγορών όπου οι επενδυτές αγοράζουν και πουλάνε φυσικά και χρηματιστικά περιουσιακά στοιχεία ή χρηματοπιστωτικές απαιτήσεις.² Η διοχέτευση αυτή των χρηματικών πόρων μπορεί να πραγματοποιηθεί με την άμεση και την έμμεση χρηματοδότηση. Στην περίπτωση της άμεσης χρηματοδότησης, η διοχέτευση των χρηματικών πόρων γίνεται απευθείας μεταξύ των δύο ενδιαφερομένων χωρίς την παρουσία διαμεσολαβητών, με αντάλλαγμα πιστωτικές απαιτήσεις. Στην περίπτωση της έμμεσης χρηματοδότησης, η διοχέτευση των χρηματικών πόρων γίνεται με τη διαμεσολάβηση ενός χρηματοπιστωτικού οργανισμού-ιδρύματος.

Οι στόχοι ενός χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι οι εξής:

- Η ορθολογικότερη κατανομή των διαθέσιμων πόρων μέσα στην αγορά.
- Η αντιμετώπιση, η μείωση και η διάχυση του κινδύνου.
- Η παραγωγή χρηματοπιστωτικών προϊόντων.
- Η διευκόλυνση των συναλλαγών.

¹ Αθανάσιος Γ. Νούλας (2006), Αγορές Χρήματος Και Κεφαλαίου, Εκδόσεις Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Πρώτη Έκδοση, σελ 20

² www.euretirio.com

1.2 Το Τραπεζικό Σύστημα

Το τραπεζικό σύστημα αναγνωρίζεται ως ο βασικός άξονας του χρηματοοικονομικού συστήματος, το οποίο με την σειρά του απαρτίζεται από τις χρηματοοικονομικές αγορές, τα διάφορα χρηματοοικονομικά προϊόντα και τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς. Η σημαντικότερη λειτουργία του χρηματοοικονομικού συστήματος είναι η πραγματοποίηση χωρίς εμπόδια της μεταφοράς κεφαλαίων από τις πλεονασματικές μονάδες της οικονομίας στις ελλειμματικές (Νούλας Α, 2005). Το σύνολο των τραπεζών δημιουργεί το τραπεζικό σύστημα.

Η τράπεζα αποτελεί μία επιχείρηση, είναι δηλαδή ένα πιστωτικό ίδρυμα η δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στο να δέχεται καταθέσεις ή άλλα επιστρεπτέα κεφάλαια από το κοινό και στη χορήγηση πιστώσεων για ίδιον αυτής όφελος. Αποτελεί στην ουσία το μεσάζοντα μεταξύ των κεφαλαιούχων που θέλουν να επενδύσουν τα κεφάλαια τους και εκείνων οι οποίοι έχουν ανάγκη το δανεισμό κεφαλαίων. Πρωταρχικός σκοπός της τράπεζας όντας εμπορική επιχείρηση είναι το κέρδος, κατά την επιδίωξη του οποίου συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας και προσφέρει σημαντική κοινωνική ωφέλεια.

Η τράπεζα είναι μία επιχείρηση με έντονο κοινωνικό ρόλο, η οποία μέσω της λειτουργίας της συμβάλλει στη συγκέντρωση της προσφοράς και ζήτησης του χρήματος, διασφαλίζοντας τις κοινωνικές αποταμιεύσεις και μετατρέποντας τις σε παραγωγικές επενδύσεις. Η τραπεζική επιχείρηση είναι παράλληλα εκτός από πιστωτικό ίδρυμα και οργανισμός κοινωνικής ωφέλειας. Τέλος, η τράπεζα δεν πρέπει να θέτει σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα της χωρίς ωστόσο να παραβλέπει το σεβασμό προς τον δανειζόμενο και την αποδοτικότερη εξυπηρέτησή του.

Ο βασικός σκοπός μιας τράπεζας αποτελεί την αποδοχή των καταθέσεων από το κοινό μέσω των οποίων γίνεται η χρηματοδότηση των φυσικών προσώπων για την κάλυψη των αναγκών τους καθώς και η χρηματοδότηση των κλάδων της οικονομίας. Η άντληση των κεφαλαίων για την διεκπεραίωση του σκοπού της γίνεται από τους καταθέτες, οι οποίοι είναι φυσικά και νομικά πρόσωπα, καθώς και από τους μετόχους της τράπεζας και από την διατραπεζική αγορά χρήματος. Τέλος, η διενέργεια μεσολαβητικών εργασιών όπως είναι η χορήγηση εγγυητικών επιστολών, η ενοικίαση

θυρίδων, οι εργασίες συναλλάγματος κτλ αποτελούν και αυτές βασικό σκοπό στη λειτουργία μιας τράπεζας.

Στη χώρα μας, για τη διαδικασία ίδρυσης μιας τράπεζας υπάρχουν ορισμένες προϋποθέσεις οι οποίες είναι οι εξής:

1. Η τραπεζική επιχείρηση μπορεί να λειτουργεί μόνο με τη μορφή της ανώνυμης εταιρείας Ν. 2190/1920.
2. Απαιτείται άδεια λειτουργίας από τις Νομισματικές Αρχές, η οποία περιλαμβάνει:
 - ❖ Το μετοχικό της κεφάλαιο να ανέρχεται τουλάχιστον σε 18.000.000 € καταβλημένο στην Τράπεζα της Ελλάδος πριν από την αίτηση.
 - ❖ Στην επωνυμία της να αναφέρεται ο όρος "Τράπεζα".
 - ❖ Οι Μετοχές να είναι ονομαστικές (άρθρο 11α Ν. 2190/1920)³.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με τη διάρθρωση του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος όπως ανακοινώθηκαν από την Ελληνική Ένωση Τραπεζών.

Πίνακας 1 Διάρθρωση του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος 2014

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ				
Συγκεντρωτικά στοιχεία τραπεζών-μελών και συνδεδεμένων μελών της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών				
(Αριθμός Τραπεζών, Τραπεζικών Καταστημάτων, Προσωπικού και Α.Τ.Μ.)				
Στοιχεία έως 31/12/2014				
	Τράπεζες	Τραπεζικά Καταστήματα	Προσωπικό	Α.Τ.Μ.
Μέλη	8	2.557	44.186	5.449
Συνδεδεμένα Μέλη	5	5	146	0
Σύνολο	13	2.562	44.332	5.449

Πηγή: Ελληνική Ένωση Τραπεζών

³ Βασιλείος Ι. Λουμώτης (2010), Ειδικά Θέματα Εφαρμοσμένης Λογιστικής Και Ελεγκτικής Των Τραπεζών, Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε., Πρώτη Έκδοση, σελ 15-16

1.3 Τραπεζικές Εργασίες - Υπηρεσίες

Το τραπεζικό σύστημα προσφέρει ένα μεγάλο εύρος τραπεζικών εργασιών με τις βασικότερες να αποτελούν:

1. Η άντληση κεφαλαίων από τους καταθέτες.
2. Η χορήγηση των κεφαλαίων σε πιστούχους.
3. Η διενέργεια μεσολαβητικών εργασιών.

Οι κύριες εργασίες των τραπεζών διαιρούνται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες, οι οποίες είναι οι εξής:

1. Ενεργητικές.
2. Παθητικές.
3. Μεσολαβητικές.

Οι ενεργητικές εργασίες είναι εκείνες με τις οποίες οι τράπεζες δέχονται χρηματικά διαθέσιμα που προήλθαν από καταθέσεις φυσικών και νομικών προσώπων και τα αξιοποιούν για να χρηματοδοτήσουν διάφορες παραγωγικές δραστηριότητες της οικονομίας. Στις ενεργητικές τραπεζικές εργασίες ανήκουν οι πιστωτικές εργασίες, δηλαδή οι χορηγήσεις, τα δάνεια διαφόρων μορφών, οι εγγυητικές επιστολές και η αποδοχή συναλλαγματικών. Ακόμη στην κατηγορία αυτή ανήκουν και οι τοποθετήσεις σε ακίνητα, χρεόγραφα, κλπ.

Οι παθητικές εργασίες είναι εκείνες με τις οποίες οι τράπεζες αποβλέπουν την προσέλκυση κεφαλαίων. Στις παθητικές τραπεζικές εργασίες ανήκουν οι διάφορες μορφές καταθέσεων, όπου η τράπεζα λαμβάνει χρήματα από τους καταθέτες και όλες οι άλλες εργασίες που αποβλέπουν σε προσέλκυση κεφαλαίων.

Οι μεσολαβητικές εργασίες περιλαμβάνουν τις υπηρεσίες που παρέχονται από τις τράπεζες με αμοιβή. Ειδικότερα για τις μεσολαβητικές τραπεζικές εργασίες ισχύουν τα εξής χαρακτηριστικά:

1. Είναι εργασίες χωρίς σημαντικούς κινδύνους (εκτός της περίπτωσης των εγγυητικών επιστολών και παραγώγων προϊόντων).

2. Διενεργούνται μέσω των τραπεζών, επειδή οι τράπεζες παρέχουν εμπορική πίστη, κεφάλαια και οργανωμένες υπηρεσίες.
3. Εισπράττονται σημαντικές προμήθειες και παράλληλα γίνεται εκμετάλλευση κεφαλαίων τρίτων για ορισμένο χρονικό διάστημα χωρίς αντίστοιχο κόστος (π.χ. κίνηση κεφαλαίων, είσπραξη αξιών τρίτων κλπ.).⁴

Ορισμένες εργασίες είναι δυνατό υπό ορισμένες προϋποθέσεις να ενταχθούν είτε στην κατηγορία των ενεργητικών εργασιών είτε στην κατηγορία των μεσολαβητικών εργασιών. Τις εργασίες αυτές τις ονομάζουμε **μικτές**. Για παράδειγμα η ενέγγυα πίστωση εντάσσεται στην κατηγορία των μεσολαβητικών εργασιών, αν όμως συντρέχει και χρηματοδότηση του εξαγωγέα εντάσσεται και στην κατηγορία των ενεργητικών εργασιών. Το ίδιο συμβαίνει και με τις εγγυητικές επιστολές που υπάγονται οπωσδήποτε στις μεσολαβητικές εργασίες, σε περίπτωση όμως κατάπτωσης αυτών, τα καταβαλλόμενα ποσά θεωρούνται ως χορηγήσεις.⁵

Οι τραπεζικές εργασίες συνοπτικά είναι οι εξής:

- Καταθέσεις

Είδη καταθέσεων:

- ❖ Καταθέσεις όψεως
- ❖ Καταθέσεις Ταμειυτηρίου
- ❖ Καταθέσεις Προθεσμίας
- ❖ Καταθέσεις από άλλες τράπεζες εσωτερικού-εξωτερικού
- ❖ Τρεχούμενος λογαριασμός κατάθεσης
- ❖ Καταθέσεις σε κοινό λογαριασμό (joint venture)
- ❖ Καταθέσεις στεγαστικού ταμειυτηρίου
- ❖ Καταθέσεις σε συνάλλαγμα
- ❖ Λοιπές Καταθέσεις

- Χορηγήσεις

Είδη χορηγήσεων:

- ❖ Προεξοφλήσεις αξιών
- ❖ Χορηγήσεις εγγυημένες δια επιταγών και γραμματίων εισπρακτέων

⁴ Βασίλειος Ι. Λουμώτης (2010), Ειδικά Θέματα Εφαρμοσμένης Λογιστικής Και Ελεγκτικής Των Τραπεζών, Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε., Πρώτη Έκδοση, σελ 18

⁵ Εμμανουήλ Ι. Σακέλλης (1987), Λογιστική Και Ελεγκτική Των Εμπορικών Τραπεζών, Εκδόσεις Ελληνική Λιθογραφία, Πρώτη Έκδοση, σελ 23

- ❖ Χορηγήσεις εγγυημένες δια εμπορευμάτων
- ❖ Χορηγήσεις εγγυημένες δια φορτωτικών εγγράφων
- ❖ Χορηγήσεις εγγυημένες δια χρεογράφων
- ❖ Χορηγήσεις εγγυημένες δια εμπράγματων ασφαλειών
- ❖ Χορηγήσεις σε άλλες τράπεζες εσωτερικού-εξωτερικού
- Μεσολαβητικές εργασίες:
 - ❖ Αναδοχή εταιρειών για εισαγωγή στο χρηματιστήριο
 - ❖ Εργασίες κινήσεως κεφαλαίων
 - ❖ Είσπραξη αξιών
 - ❖ Αγοραπωλησίες χρεογράφων για λογαριασμό τρίτων (μετοχές, ομολογίες)
 - ❖ Φύλαξη τίτλων (μετοχές, ομολογίες)
 - ❖ Ενοικίαση θυρίδων
 - ❖ Εγγυητικές επιστολές
 - ❖ Παράγωγα προϊόντα
 - ❖ Εργασίες συναλλάγματος
 - ❖ Πιστωτικές κάρτες

Τις τραπεζικές εργασίες τις διέπουν τρεις βασικές αρχές που αποσκοπούν στην αποτελεσματικότερη λειτουργία μιας τράπεζας. Αυτές είναι οι εξής:

- **Η αρχή της ρευστότητας**

Η ρευστότητα αποτελεί την ικανότητα μιας επιχείρησης να ανταποκρίνεται στις πληρωμές της. Για την επίτευξη της κάλυψης των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων μιας επιχείρησης είναι απαραίτητο η ύπαρξη διαθεσίμων (μετρητών) έτσι ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της. Στην περίπτωση όμως της τραπεζικής επιχείρησης δεν μπορεί να εφαρμοστεί η σχέση αυτή μεταξύ διαθεσίμων και βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων διότι για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει η τράπεζα να διατηρεί στο ταμείο της όλες τις καταθέσεις, πράγμα αδύνατο. Εκτός της ύπαρξης διαθεσίμων στα ταμεία μιας τράπεζας η ρευστότητά της μπορεί να καλυφθεί και από επενδύσεις σε έντοκα γραμμάτια και Ομολογίες του Δημοσίου όπως και από τη συμβολή της Τράπεζας της Ελλάδος ή άλλων τραπεζών. Στην τραπεζική επιχείρηση εισρέουν και εκρέουν χρήματα καθημερινά και οι δύο αυτές αντίρροπες

ενέργειες θα πρέπει να εξισορροπούνται ώστε να υπάρχει μία ομαλή λειτουργία της τράπεζας. Για παράδειγμα, εάν οι καταθέσεις είναι αρκετά μεγαλύτερες από τις πληρωμές η τράπεζα έχει αυξημένη ρευστότητα αλλά ταυτόχρονα μειώνεται η αποδοτικότητά της λόγω της μη εκμετάλλευσης ταμειακών διαθεσίμων. Στον αντίποδα, εάν οι χορηγήσεις είναι αρκετά μεγαλύτερες από τις καταθέσεις η τράπεζα θα αντιμετωπίσει σύντομα πρόβλημα ρευστότητας και ως αποτέλεσμα θα αδυνατεί να καλύψει τις υποχρεώσεις της.

Η εισροή χρημάτων σε μια τράπεζα μπορεί να προέλθει από: νέες καταθέσεις, εισπράξεις εμβασμάτων για λογαριασμό των πελατών και εισπράξεις που προέρχονται από τις ληξιπρόθεσμες πιστώσεις που οφείλονται σε αυτήν. Η εκροή χρημάτων σε μια τράπεζα μπορεί να προέλθει από: αναλήψεις καταθέσεων, πληρωμές εμβασμάτων για λογαριασμό των πελατών και παροχές νέων πιστώσεων.

- **Η αρχή της αποδοτικότητας**

Η τράπεζα ως μία επιχείρηση με πρωταρχικό σκοπό το κέρδος επιδιώκει τη μεγιστοποίηση της αποδοτικότητάς της. Για να το επιτύχει αυτό πρέπει να γίνεται η επωφελέστερη τοποθέτηση των διαθεσίμων της και η σωστή διαχείριση των στοιχείων του Ισολογισμού. Η αποδοτικότητα μιας τράπεζας εξαρτάται από τα περιθώρια ανάπτυξης της αγοράς αλλά και από το επίπεδο ανταγωνισμού που υπάρχει στο τραπεζικό σύστημα.

- **Η αρχή της ασφάλειας**

Η τράπεζα διαχειρίζεται ξένα κεφάλαια τα οποία κυρίως προέρχονται από τις καταθέσεις των πελατών της. Για το λόγο αυτό επιβάλλεται πριν από κάθε χορήγηση να λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα και εγγυήσεις για να εξασφαλίζεται η φερεγγυότητα του υποψηφίου δανειολήπτη, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η επιστροφή του ποσού της χορήγησης. Για τον έλεγχο της αξιοπιστίας του πελάτη, η τράπεζα οφείλει να εξετάζει την οικονομική επιφάνειά του, όπως αυτή προκύπτει από το σύνολο της περιουσιακής του κατάστασης και της οικονομικής του δυναμικότητας. Ακόμη, ο πελάτης οφείλει να παρέχει στην τράπεζα πρόσθετες εμπράγματα και προσωπικές εξασφαλίσεις.

Τέλος αξίζει να σημειωθεί ότι οι τράπεζες, για να ελαχιστοποιήσουν τον κίνδυνο από τις εξασφαλίσεις, φροντίζουν να διενεργούν δανεισμούς μικροποσών σε μεγάλο αριθμό πιστούχων, να κάνουν δηλαδή μεγάλη διασπορά των χορηγήσεών τους και συνεπώς, ευρεία κατανομή των κινδύνων τους.⁶

⁶ Εμμανουήλ Ι. Σακέλλης (1987), Λογιστική Και Ελεγκτική Των Εμπορικών Τραπεζών, Εκδόσεις Ελληνική Λιθογραφία, Πρώτη Έκδοση, σελ 26

2 ΤΟ ΚΛΑΔΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

2.1 Γενικά Για Το Κ.Λ.Σ.Τ

Η δημιουργία των λογιστικών σχεδίων βασίστηκε στη σημασία της τυποποίησης της λογιστικής διαδικασίας, έτσι ώστε, να καταγράφεται και να παρουσιάζεται ολόκληρη η οικονομική κατάσταση και τα αποτελέσματα των επιχειρήσεων κατά τρόπο ομοιόμορφο και τυποποιημένο. Η τυποποίηση αυτή έγινε για τη σπουδαιότητα της συγκρισιμότητας των λογιστικών στοιχείων, έτσι ώστε, να είναι εφικτή η σύγκριση μεταξύ των διαφόρων επιχειρήσεων είτε της ίδιας επιχείρησης διαχρονικά.

Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο θεσμοθετήθηκε με το Προεδρικό Διάταγμα 1123/1980 και εφαρμόστηκε υποχρεωτικά για πρώτη φορά από τη χρήση 1991. Το σχέδιο αυτό έχει ευρεία εφαρμογή και είναι κατάλληλο για όλους τους τύπους των οικονομικών μονάδων όπως οργανισμούς, εμπορικές, βιομηχανικές, βιοτεχνικές, παροχής υπηρεσιών κλπ.

Το τραπεζικό σύστημα λόγω της ιδιομορφίας του δεν ήταν δυνατό να χρησιμοποιήσει το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο ως έχει. Για το λόγο αυτό θεσμοθετήθηκε το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των Τραπεζών με το Προεδρικό Διάταγμα 384/1992 (ΦΕΚ 210/31.12.1992) και άρχισε να εφαρμόζεται από τις τράπεζες από τη χρήση 1994. Η κατάρτιση του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των Τραπεζών βασίστηκε στο Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο και στις διατάξεις της Οδηγίας 86/635 της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας για τους ετήσιους και ενοποιημένους λογαριασμούς των τραπεζών και λοιπών χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων.

Από τη χρήση 2005 για την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων των εταιρειών που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο, εφαρμόζονται υποχρεωτικά τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, δηλαδή εφαρμόζονται και για τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων των τραπεζών που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο και λειτουργούν στην Ελλάδα. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι περισσότερες και μεγαλύτερες ελληνικές τράπεζες.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, κατά τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων των εν λόγω τραπεζών να μην εφαρμόζονται διατάξεις του Προεδρικού Διατάγματος 384/1992 που αφορούν κατά κύριο λόγο την αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων των τραπεζών. Κρίνεται λοιπόν επιτακτική η δημιουργία τροποποιήσεων και συμπληρωματικών ρυθμίσεων στο Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των Τραπεζών, η οποία δεν έχει γίνει μέχρι στιγμής.

2.1.1 Βασικές Αρχές του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των Τραπεζών

Κατά τη σύνταξη του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των Τραπεζών υιοθετήθηκαν τρεις βασικές αρχές στις οποίες στηρίζεται το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο. Οι αρχές αυτές είναι οι εξής:

- **Η αρχή της αυτονομίας**

Σύμφωνα με την αρχή αυτή το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο χωρίζεται σε τρία ανεξάρτητα τμήματα λογαριασμών, μεταξύ των οποίων απαγορεύεται οποιοδήποτε είδος επικοινωνίας.

- ❖ Το πρώτο τμήμα περιλαμβάνει τις ομάδες λογαριασμών από 1 έως και 8, αποκαλείται δε τμήμα της χρηματοοικονομικής λογιστικής (financial accounting) για τον λόγο ότι από τους λογαριασμούς του τμήματος αυτού οδηγούμαστε στη σύνταξη των περιοδικών και των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων μίας επιχείρησης.
- ❖ Το δεύτερο τμήμα περιλαμβάνει την αυτόνομη ομάδα 9, η οποία τροφοδοτείται με πρωτογενή δεδομένα που περιέχονται στο τμήμα της χρηματοοικονομικής λογιστικής, ειδικότερα δε στους λογαριασμούς που διαμορφώνουν το αποτέλεσμα της τακτικής εκμετάλλευσης (ομάδες 2, 6 και 7). Χωρίς η απόσπαση αυτή των πληροφοριών να διαταράσσει τη λειτουργία του τμήματος της χρηματοοικονομικής λογιστικής, επιχειρείται με βάση τα δεδομένα που παραλαμβάνονται να παραχθούν πληροφορίες χρήσιμες για τη λήψη αποφάσεων. Αποδέκτες των πληροφοριών αυτών είναι αποκλειστικά άτομα που φέρουν το βάρος των αποφάσεων στην

επιχείρηση, γι' αυτό και το τμήμα αυτό του σχεδίου λέγεται τμήμα της διοικητικής λογιστικής (managerial accounting).

- ❖ Τέλος, το τρίτο τμήμα περιλαμβάνει την αυτόνομη ομάδα 0, όπου αναπτύσσονται οι λογαριασμοί εκτός ισολογισμού ή τάξεως (off-balance sheet accounts).

- **Η αρχή της κατ' είδος συγκέντρωσης των αποθεμάτων, εξόδων και εσόδων**

Βασικό χαρακτηριστικό γνώρισμα της χρηματοοικονομικής λογιστικής είναι η χρησιμοποίηση δεδομένων και η παραγωγή πληροφοριών κατ' είδος αποτελεσμάτων (π.χ., ηλεκτρικό ρεύμα, ενοίκια κλπ.), σε αντίθεση με τη διοικητική λογιστική που χρησιμοποιεί δεδομένα και παράγει πληροφορίες κατά προορισμό (π.χ., ηλεκτρικό ρεύμα αποθήκης Χ, ενοίκιο κεντρικού καταστήματος, ενοίκιο καταστήματος Βόλου κλπ.). Παρά το γεγονός ότι παρέχεται η δυνατότητα και στους λογαριασμούς της χρηματοοικονομικής λογιστικής να αναπτύσσονται και κατά προορισμό, η συγκέντρωση αυτών στο τέλος της χρήσης γίνεται κατ' είδος, προκειμένου να γίνει η σχετική επεξεργασία και εξαγωγή των πληροφοριών εκείνων που είναι απαραίτητες για τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων.

- **Η αρχή της κατάρτισης του λογαριασμού της γενικής εκμετάλλευσης με λογιστικές εγγραφές**

Το λογιστικό πληροφοριακό σύστημα διακρίνεται από το συνολικό σύστημα πληροφόρησης, από το γεγονός ότι παρέχει πληροφορίες μέσα από λογαριασμούς, διαδικασία που μας επιτρέπει να παρακολουθούμε κάθε κίνηση που ενημερώνει, μεταβάλλει, μεταφέρει ή μηδενίζει το υπόλοιπο σε έναν λογαριασμό. Ο λογαριασμός γενικής εκμετάλλευσης είναι σημαντική πληροφορία και κρίνεται σκόπιμο να ενταχθεί στο λογιστικό πληροφοριακό σύστημα, πράγμα που σημαίνει ότι η κατάρτισή του θα γίνεται με λογιστικές εγγραφές, δίνοντας έτσι μεγαλύτερο κύρος στην πληροφορία και επιτρέποντας τον έλεγχο και τις λογιστικές επαληθεύσεις.⁷

⁷ Γεώργιος Κόντος (2000), Μέσα Τραπεζικής Εργασίας - Τόμος Α - Τραπεζική Λογιστική, Εκδόσεις Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πρώτη Έκδοση, σελ 100-101

Οι τραπεζικές συναλλαγές διέπονται από ιδιαίτερες ανάγκες, η αντιμετώπιση των οποίων επέβαλε στην εισαγωγή και άλλων αρχών και ορισμένων τροποποιήσεων στο Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των Τραπεζών σε σχέση με το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο. Οι αρχές αυτές είναι οι εξής:

- **Η αρχή της κατ' είδος νομίσματος τήρησης των λογαριασμών**
Σύμφωνα με την αρχή αυτή για το ευρώ και για κάθε ξένο νόμισμα τηρούνται αυτόνομα, κατά νόμισμα, λογιστικά κυκλώματα.
- **Η υποχρέωση των υποκαταστημάτων των τραπεζών να έχουν λογιστική αυτοτέλεια**
Βασική υποχρέωση του κάθε υποκαταστήματος είναι να τηρεί πλήρως και αυτοτελώς το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των Τραπεζών για τις συναλλαγές του.
- **Η αρχή της λογιστικής παρακολούθησης μέσω του Λογιστηρίου της Κεντρικής Διοίκησης**
Με βάση αυτή την αρχή, υποχρεωτικά όλες ανεξαιρέτως οι μεταξύ των υποκαταστημάτων και θυρίδων των τραπεζών δοσοληψίες παρακολουθούνται λογιστικά μέσω του Λογιστηρίου της Κεντρικής Διοίκησης, θεωρούμενες ότι διενεργούνται μέσω αυτής.⁸

2.1.2 Ομαδοποίηση Και Κωδικοποίηση Των Λογαριασμών

Το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των Τραπεζών αποτελείται όπως και το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο από δέκα ομάδες λογαριασμών με κριτήριο ομαδοποίησης το κριτήριο του ισολογισμού. Στο κριτήριο αυτό γίνεται σαφής διάκριση των ομάδων λογαριασμών, ανάλογα με τον τρόπο εμφάνισής τους στον ισολογισμό, σε ομάδες ενεργητικού και παθητικού. Σύμφωνα με την παράγραφο 1.200 του Προεδρικού Διατάγματος 1123/1980 για την ομαδοποίηση του σχεδίου λογαριασμών ισχύει:

- Το σχέδιο λογαριασμών περιλαμβάνει δέκα ομάδες, σε κάθε μία από τις οποίες αντιστοιχούν οι αραβικοί αριθμοί 1-9 και 0.

⁸ Βασίλειος Ι. Λουμιώτης (2010), Ειδικά Θέματα Εφαρμοσμένης Λογιστικής Και Ελεγκτικής Των Τραπεζών, Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε., Πρώτη Έκδοση, σελ 52

- Οι ομάδες 1-8 καλύπτουν τις ανάγκες της γενικής λογιστικής, η ομάδα 9 καλύπτει τις ανάγκες της αναλυτικής λογιστικής εκμεταλλεύσεως και η ομάδα 0 καλύπτει τις ανάγκες των λογαριασμών τάξεως.
- Από τις ομάδες 1-8, οι 1-5 περιλαμβάνουν τους λογαριασμούς του ισολογισμού, εκείνους δηλαδή που στο τέλος κάθε χρήσεως κατά κανόνα παρουσιάζουν υπόλοιπα - χρεωστικά ή πιστωτικά -, τα οποία συνθέτουν την κατάσταση του ισολογισμού, και οι 6-8 περιλαμβάνουν τους αποτελεσματικούς λογαριασμούς, οι οποίοι στο τέλος κάθε χρήσεως μηδενίζονται, έπειτα από τη μεταφορά των υπολοίπων τους αρχικά στους λογαριασμούς γενικής εκμεταλλεύσεως και αποτελεσμάτων χρήσεως και σε συνέχεια σε λογαριασμούς του ισολογισμού.

Αναλυτικότερα οι δέκα ομάδες των λογαριασμών περιλαμβάνουν τα εξής:

- Οι ομάδες 1-3 περιλαμβάνουν τους λογαριασμούς του ενεργητικού, αναλυτικότερα:
 - ❖ Η ομάδα 1 περιλαμβάνει το πάγιο ενεργητικό.
 - ❖ Η ομάδα 2 τις χορηγήσεις.
 - ❖ Η ομάδα 3 τις απαιτήσεις, τα χρεόγραφα και τα διαθέσιμα.
- Οι ομάδες 4-5 περιλαμβάνουν τους λογαριασμούς του παθητικού, αναλυτικότερα:
 - ❖ Η ομάδα 4 περιλαμβάνει την καθαρή θέση, τις προβλέψεις και τις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις.
 - ❖ Η ομάδα 5 τις καταθέσεις και τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.
- Η ομάδα 6 περιλαμβάνει τους λογαριασμούς οργανικών εξόδων κατ' είδος.
- Η ομάδα 7 τους λογαριασμούς οργανικών εσόδων κατ' είδος.
- Η ομάδα 8 τους λογαριασμούς γενικής εκμεταλλεύσεως, έκτακτων και ανόργανων αποτελεσμάτων, αποτελεσμάτων χρήσεως, αποτελεσμάτων προς διάθεση και το λογαριασμό του ισολογισμού.
- Η ομάδα 0 τους λογαριασμούς τάξεως.

Η κωδικοποίηση των λογαριασμών του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των Τραπεζών ακολουθεί ένα συνδυασμό δύο συστημάτων, του δεκαδικού και του εκατονταδικού το οποίο χρησιμοποιείται και στο Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο.

Σύμφωνα με την παράγραφο 1.201 του Προεδρικού Διατάγματος 1123/1980 για την κωδική αρίθμηση των λογαριασμών ισχύει:

- Οι λογαριασμοί κάθε ομάδας λαμβάνουν ως πρώτο αραβικό ψηφίο το ψηφίο της ομάδας στην οποία ανήκουν, π.χ. οι λογαριασμοί της πρώτης ομάδας το ψηφίο 1, οι λογαριασμοί της δεύτερης ομάδας το ψηφίο 2, κ.ο.κ.
- Σε κάθε ομάδα είναι δυνατό να σχηματίζονται μέχρι δέκα πρωτοβάθμιοι λογαριασμοί με την προσθήκη, στο αραβικό ψηφίο της ομάδας, των ψηφίων 0,1,2,3,4,5,6,7,8 και 9.
- Κάθε πρωτοβάθμιος λογαριασμός αναπτύσσεται σε δευτεροβάθμιους κατά το εκατονταδικό σύστημα. Ο σχηματισμός μέχρι εκατό δευτεροβάθμιων λογαριασμών από κάθε πρωτοβάθμιο γίνεται, είτε από κάθε οικονομική μονάδα, είτε από το κατά νόμο αρμόδιο όργανο.
- Κάθε δευτεροβάθμιος λογαριασμός αναπτύσσεται σε τριτοβάθμιους, τεταρτοβάθμιους και αναλυτικότερης βαθμίδας λογαριασμούς, κατά το δεκαδικό, εκατονταδικό, χιλιαδικό ή αναλυτικότερο σύστημα.

Ένα παράδειγμα ανάπτυξης λογαριασμού είναι το παρακάτω:

5 : Καταθέσεις και Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις (Ομάδα)

51 : Καταθέσεις ταμιευτηρίου (Πρωτοβάθμιος λογαριασμός)

51.00 : Απλές καταθέσεις ταμιευτηρίου (Δευτεροβάθμιος λογαριασμός)

51.00.00 : Διάρκεια κατάθεσης (Τριτοβάθμιος λογαριασμός)

51.00.00.00 : Α. Αναστασίου (Τεταρτοβάθμιος λογαριασμός)

Ανάπτυξη με τις ανάγκες κάθε τράπεζας, όπου ο τριτοβάθμιος λογαριασμός στο συγκεκριμένο παράδειγμα παρακολουθεί π.χ. τη διάρκεια της κατάθεσης και ο τεταρτοβάθμιος τον πελάτη.

Ακολουθεί ο Πίνακας με την αναλυτική διάρθρωση του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των Τραπεζών.

Πίνακας 2 Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών

ΓΕΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ				
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΙΣΟΛΟΓΙΣΤΟΥ				
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ			ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	
Πάγιο Ενεργητικό	Χορηγήσεις	Απαιτήσεις, Χρεόγραφα, Διαθέσιμα	Καθαρή θέση, Προβλέψεις, Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	Καταθέσεις και Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις
Ομάδα 1η	Ομάδα 2η	Ομάδα 3η	Ομάδα 4η	Ομάδα 5η
10 Εδαφικές εκτάσεις	20 Χορηγήσεις	30 Απαιτήσεις από τραπεζικές εργασίες εκτός χορηγήσεων	40 Μετοχικό κεφάλαιο	50 Καταθέσεις όψεως
11 Κτίρια, εγκαταστάσεις κτιρίων	21 Χορηγήσεις σε συνδεδεμένες και σε συμμετοχικού ενδιαφέροντος επιχειρήσεις	31 Έντοκα γραμμάτια δημοσίου	41 Αποθεματικά και διάφορες αναπροσαρμογές	51 Καταθέσεις ταμειυτηρίου
12 Μηχανήματα- μηχανολογικός εξοπλισμός	22	32	42 Αποτελέσματα εις νέο	52 Καταθέσεις προθεσμίας - τραπεζικά ομόλογα
13 Μεταφορικά μέσα	23.....	33	43 Ποσά προορισμένα για αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	53 Άλλες κατηγορίες καταθέσεων
14 Έπιπλα-ηλεκτρονικός και λοιπός εξοπλισμός	24 Χορηγήσεις σε καθυστέρηση	34 Χρεόγραφα	44 Προβλέψεις	54 Υποχρεώσεις από φόρους τέλη
15 Ακίνητοποιήσεις υπό κατασκευή και προκαταβολές κτήσεως πάγιων στοιχείων	25 Χορηγήσεις σε καθυστέρηση σε συνδεδεμένες και συμμετοχικού ενδιαφέροντος επιχειρήσεις	35 Λογαριασμοί διαχείρισεως προκαταβολών	45 Μακροπρόθεσμες καταθέσεις εκτός καταθέσεων	55 Ασφαλιστικοί οργανισμοί
16 Ασώματες ακίνητοποιήσεις και έξοδα πολυετούς αποσβέσεως	26	36 Μεταβατικοί λογαριασμοί ενεργητικού	46 Συναλλαγματική θέση	56 Μεταβατικοί λογαριασμοί παθητικού
17 Συμμετοχές και τίτλοι με χαρακτήρα ακίνητοποιήσεων	27 Επισφαλείς χορηγήσεις	37 Ειδικές καταθέσεις στην Κεντρική Τράπεζα	47 Απόθεμα ξένων τραπεζογραμματίων	57 Επιταγές και εντολές πληρωτέες
18 Μακροπρόθεσμες απαιτήσεις εκτός χορηγήσεων	28 Επισφαλείς χορηγήσεις σε συνδεδεμένες και συμμετοχικού ενδιαφέροντος επιχειρήσεις	38 Χρηματικά Διαθέσιμα	48 Λογαριασμοί συνδέσμου καταστημάτων	58 Λογαριασμοί περιοδικής κατανομής
19	29 Περιουσιακά στοιχεία από πλειστηριασμούς	39 Λοιποί χρεωστικοί λογαριασμοί	49.....	59 Λοιπές υποχρεώσεις

Πίνακας 3 Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών

ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ		ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ	ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΑΞΕΩΣ
Οργανικά Έξοδα κατ' είδος	Οργανικά Έσοδα κατ' είδος		ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ (λογαριασμοί κατά προορισμό)	
Ομάδα 6η	Ομάδα 7η	Ομάδα 8η	Ομάδα 9η	Ομάδα 10η (0)
60 Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	70 Έσοδα από τόκους χορηγήσεων	80 Γενική εκμετάλλευση	90	00
61 Αμοιβές και έξοδα τρίτων	71 Άλλα έσοδα από τόκους	81 Έκτακτα και ανόργανα αποτελέσματα	91	01 Αλλότρια περιουσιακά στοιχεία
62 Παροχές τρίτων	72 Έσοδα συμμετοχών	83 Έξοδα και έσοδα προηγούμενων χρήσεων	92	02 Συμβάσεις και συμφωνίες σταθμισμένων κινδύνων
63 Φόροι - Τέλη	73 Έσοδα χρεογράφων	83 Προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους	93	03 Απαιτήσεις από αμοτεροβαρείς συμβάσεις
64 Διάφορα έξοδα	74 Έσοδα από προμήθειες	84 Έσοδα από προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων	94	04 Χρεωστικοί λογαριασμοί πληροφοριών
65 Τόκοι και προμήθειες	75 Έσοδα παρεπόμενων ασχολιών	85 Αποσβέσεις πάγιων στοιχείων μη ενσωματωμένες στο λειτουργικό κόστος	95	05 Δικαιούχοι αλλότριων περιουσιακών στοιχείων
66 Αποσβέσεις παγίων ενσωματωμένες στο λειτουργικό κόστος	76	86 Αποτελέσματα χρήσεως	96	06 Ενδεχόμενες σταθμισμένες υποχρεώσεις
67	77	87	97	07 Υποχρεώσεις από αμοτεροβαρείς συμβάσεις
68 Προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	78 Έσοδα από προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	88 Αποτελέσματα προς διάθεση	98	08 Πιστωτικοί λογαριασμοί πληροφοριών
69 Διαφορές (χρεωστικές) από πράξεις σε συνάλλαγμα	79 Διαφορές (πιστωτικές) από πράξεις σε συνάλλαγμα	89 Ισολογισμός	99	09

Τέλος, θα πρέπει να αναφερθούμε και σε ορισμένους κανόνες που ισχύουν για τους υποχρεωτικούς και τους προαιρετικούς λογαριασμούς. Για αυτούς τους λογαριασμούς εφαρμόζεται η παράγραφος 1.230 του Προεδρικού Διατάγματος 1123/1980 και ισχύει:

- Οι λογαριασμοί οποιασδήποτε βαθμίδας με υπογράμμιση είναι υποχρεωτικοί. Κάθε οικονομική μονάδα, για κάθε πράξη που απαιτείται λογιστική παρακολούθηση, είναι υποχρεωμένη να χρησιμοποιεί τον κατάλληλο λογαριασμό που προβλέπει το σχέδιο, χωρίς να έχει τη δυνατότητα να δημιουργεί οποιονδήποτε άλλον, ακόμη και αν υπάρχουν κενοί κωδικοί αριθμοί. Η δημιουργία νέων λογαριασμών οποιασδήποτε βαθμίδας γίνεται μόνο από απόφαση του ΕΣΥΛ και έκδοση Υπουργικής Απόφασης.
- Οι λογαριασμοί χωρίς υπογράμμιση χρησιμοποιούνται κατά την κρίση της οικονομικής μονάδας, είτε όπως παρουσιάζονται στο σχέδιο λογαριασμών, είτε μετά από ανάπτυξη τους σε περισσότερους λογαριασμούς.

2.2 Ομοιότητες Και Διαφορές Του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου Των Τραπεζών Με Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο

Το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των Τραπεζών έχει αρκετές ομοιότητες και διαφορές με το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο, τις οποίες σκόπιμο θα ήταν να δούμε αναλυτικά κατά ομάδα λογαριασμών.

Ομάδα 1η

Ομοιότητες: Στην πρώτη ομάδα του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των Τραπεζών που αφορά τα πάγια περιουσιακά στοιχεία των τραπεζών, οι λογαριασμοί έχουν το ίδιο εννοιολογικό περιεχόμενο καθώς και τους ίδιους κανόνες λειτουργίας με τους αντίστοιχους λογαριασμούς του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου.

Διαφορές:

- Στο Κ.Λ.Σ.Τ. στο λογαριασμό με κωδικό 17 απεικονίζονται οι συμμετοχές των τραπεζών ενώ στο Ε.Γ.Λ.Σ παρόμοιες συμμετοχές απεικονίζονται στο λογαριασμό με κωδικό 18.

- Στο Ε.Γ.Λ.Σ στο λογαριασμό με κωδικό 18 απεικονίζονται εκτός από τις μακροπρόθεσμες απαιτήσεις και οι συμμετοχές ενώ στον αντίστοιχο λογαριασμό στο Κ.Λ.Σ.Τ. απεικονίζονται μόνο οι «μακροπρόθεσμες απαιτήσεις εκτός χορηγήσεων».
- Τέλος, στο Κ.Λ.Σ.Τ. υπάρχουν κάποιες μικρές αποκλίσεις στους τίτλους των πρωτοβάθμιων λογαριασμών οι οποίες οφείλονται στην ιδιαίτερη φύση του τραπεζικού συστήματος. Επίσης, ορισμένες διαφορές εμφανίζονται για τον ίδιο λόγο και στην ανάπτυξη των δευτεροβάθμιων λογαριασμών του Κ.Λ.Σ.Τ..

Ομάδα 2η

Διαφορές: Η δεύτερη ομάδα του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των Τραπεζών αφορά την παρακολούθηση των απαιτήσεων από χορηγήσεις, που αποτελούν βασική δραστηριότητα των τραπεζών. Σε αντίθεση στο Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο η ομάδα 2 των λογαριασμών χρησιμοποιείται για την παρακολούθηση των αποθεμάτων (εμπορεύματα, προϊόντα, πρώτες και βοηθητικές ύλες), τα οποία καταλαμβάνουν σημαντική θέση στους ισολογισμούς των βιομηχανικών και εμπορικών εταιρειών και αποτελούν από τα βασικά τους περιουσιακά στοιχεία. Τα αποθέματα των τραπεζών είτε δεν υπάρχουν είτε η συμβολή τους στη διαμόρφωση του ενεργητικού είναι αμελητέα, για αυτό το λόγο η ομάδα 2 ελευθερώθηκε και διατέθηκε για τη λεπτομερή παρακολούθηση των χορηγήσεων. Τα αποθέματα των τραπεζών αφορούν κυρίως αναλώσιμα υλικά, τα οποία είναι απαραίτητα για τη διασφάλιση των παρεχόμενων υπηρεσιών από μια τράπεζα (π.χ. αχρησιμοποίητα έντυπα, βιβλιάρια τραπεζικών καταθέσεων, φάκελοι κλπ.). Ακόμη αποθέματα στις τράπεζες μπορούν να δημιουργηθούν από τυχόν εκδοτική δραστηριότητα μιας τράπεζας (π.χ. έκδοση βιβλίων για πώληση ή για δωρεάν διανομή σε πελάτες) ή από πώληση μηχανημάτων αυτόματων τραπεζικών συναλλαγών. Τα αποθέματα αυτά απογράφονται στο τέλος της χρήσης και παρακολουθούνται στο λογαριασμό με κωδικό 39.89 «Λοιποί χρωστικοί λογαριασμοί».

Ομάδα 3η

Ομοιότητες: Στην τρίτη ομάδα του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των Τραπεζών που απεικονίζει τις απαιτήσεις (εκτός των χορηγήσεων), τα χρεόγραφα και τα διαθέσιμα, οι λογαριασμοί με κωδικό 31 «Έντοκα γραμμάτια δημοσίου», 34 «Χρεόγραφα», 35 «Λογαριασμοί διαχείρισεως προκαταβολών» και 36 «Μεταβατικοί λογαριασμοί

ενεργητικού» έχουν το ίδιο εννοιολογικό περιεχόμενο καθώς και τους ίδιους κανόνες λειτουργίας με τους αντίστοιχους λογαριασμούς του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου.

Διαφορές:

- Στο Κ.Λ.Σ.Τ. στο λογαριασμό με κωδικό 30 «Απαιτήσεις από τραπεζικές εργασίες εκτός χορηγήσεων» απεικονίζονται κυρίως διάφορες απαιτήσεις των τραπεζικών επιχειρήσεων από προμήθειες (εγγυητικών επιστολών, αναδοχών για εισαγωγή εταιρειών στο χρηματιστήριο), από μισθώματα θυρίδων θησαυροφυλακίου, από τρίτους για ποσά που καταβλήθηκαν για λογαριασμό τους και από την Κεντρική Τράπεζα (λόγω εξόφλησης από τις τράπεζες εντόκων γραμματίων, ομολόγων του δημοσίου κλπ., διαφορές επιτοκίων λογαριασμών χορηγήσεων σε περιπτώσεις ενισχύσεων κατηγορίας πιστούχων από αυτήν) σε αντίθεση με το Ε.Γ.Λ.Σ. που στο συγκεκριμένο λογαριασμό με κωδικό 30 παρακολουθεί τους «Πελάτες».
- Στο Κ.Λ.Σ.Τ. στο λογαριασμό με κωδικό 31 «Έντοκα γραμμάτια δημοσίου» παρακολουθούνται τα έντοκα γραμμάτια του δημοσίου ενώ στο Ε.Γ.Λ.Σ. χρησιμοποιείται για την παρακολούθηση των γραμματίων εισπρακτέων. Τα έντοκα γραμμάτια του Δημοσίου στο Ε.Γ.Λ.Σ. παρακολουθούνται στο λογαριασμό με κωδικό 34 «Χρεόγραφα».
- Στο Κ.Λ.Σ.Τ. οι λογαριασμοί με κωδικό 32 και 33 είναι κενοί και θα χρησιμοποιηθούν μόνο κατόπιν απόφασης του αρμοδίου οργάνου. Σε αντίθεση οι αντίστοιχοι λογαριασμοί στο Ε.Γ.Λ.Σ. παρακολουθούν τις «Παραγγελίες στο εξωτερικό» και τους «Χρεώστες διάφοροι». Το αντίθετο συμβαίνει στο λογαριασμό με κωδικό 37, ο οποίος στο Ε.Γ.Λ.Σ. είναι κενός ενώ στο Κ.Λ.Σ.Τ. ο αντίστοιχος λογαριασμός παρακολουθεί τις ειδικές καταθέσεις στην Κεντρική Τράπεζα. Οι ειδικές καταθέσεις στην Κεντρική Τράπεζα δημιουργούνται με αποφάσεις των Νομισματικών Αρχών, και πλέον τείνουν να καταργηθούν.
- Στο Κ.Λ.Σ.Τ. ο δευτεροβάθμιος λογαριασμός με κωδικό 38.02 παρακολουθεί τις «Χρηματοποστολές» ενώ για χρηματοποστολές μεταξύ καταστημάτων της ίδιας τράπεζας χρησιμοποιείται ο δευτεροβάθμιος λογαριασμός με κωδικό 48

«Λογαριασμοί συνδέσμου καταστημάτων». Αντίστοιχοι λογαριασμοί δεν υπάρχουν στο Ε.Γ.Λ.Σ..

- Στο Κ.Λ.Σ.Τ. ο δευτεροβάθμιος λογαριασμός με κωδικό 38.05 «Ανταποκριτές εξωτερικού» παρακολουθεί τις δοσοληψίες των τραπεζών με τους ανταποκριτές εξωτερικού ενώ ο αντίστοιχος δευτεροβάθμιος λογαριασμός στο Ε.Γ.Λ.Σ. παρακολουθεί τις καταθέσεις όψεως σε ξένο νόμισμα. Δηλαδή, αντίστοιχος ή παρόμοιος λογαριασμός δεν υπάρχει στο Ε.Γ.Λ.Σ..
- Στο Κ.Λ.Σ.Τ. ο δευτεροβάθμιος λογαριασμός με κωδικό 38.20 «Επιταγές εισπρακτέες σε βάρος τραπεζών εσωτερικού» παρακολουθεί τις αγοραζόμενες επιταγές εισπρακτέες. Έπειτα από κάθε ημερήσια εκκαθάριση επιταγών, το χρεωστικό ή πιστωτικό υπόλοιπο που προκύπτει μεταφέρεται στο λογαριασμό με κωδικό 38.06.000 «Κεντρική Τράπεζα - τρεχούμενος λογαριασμός». Αντίστοιχοι ή παρόμοιοι λογαριασμοί δεν υπάρχουν στο Ε.Γ.Λ.Σ..
- Τέλος, στο Κ.Λ.Σ.Τ. στο λογαριασμό με κωδικό 39 «Λοιποί χρεωστικοί λογαριασμοί» παρακολουθούνται οι βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις (εκτός των χορηγήσεων), οι οποίες δεν υπάγονται σε οποιαδήποτε κατηγορία απαιτήσεων από εκείνες που παρακολουθούνται στους υπόλοιπους λογαριασμούς της τρίτης Ομάδας λογαριασμών. Σε αντίθεση, στο Ε.Γ.Λ.Σ. οι αντίστοιχες απαιτήσεις παρακολουθούνται στους λογαριασμούς με κωδικό 32 «Παραγγελίες στο εξωτερικό» και κωδικό 33 «Χρεώστες διάφοροι» ενώ στο λογαριασμό με κωδικό 39 «Απαιτήσεις και Διαθέσιμα υποκαταστημάτων ή άλλων κέντρων» παρακολουθούνται οι απαιτήσεις και τα διαθέσιμα των υποκαταστημάτων.

Ομάδα 4η

Ομοιότητες: Στην τέταρτη ομάδα του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των Τραπεζών που απεικονίζει την Καθαρή θέση, τις προβλέψεις και τις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις οι λογαριασμοί με κωδικό 40 «Μετοχικό κεφάλαιο», 41 «Αποθεματικά - διαφορές αναπροσαρμογής», 42 «Αποτελέσματα εις νέο», 43 «Ποσά προορισμένα για αύξηση μετοχικού κεφαλαίου», 44 «Προβλέψεις», 45 «Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις (εκτός καταθέσεων)» και 48 «Λογαριασμοί συνδέσμου καταστημάτων» έχουν το ίδιο εννοιολογικό περιεχόμενο καθώς και τους ίδιους κανόνες λειτουργίας με τους αντίστοιχους λογαριασμούς του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου.

Διαφορές: Στο Κ.Λ.Σ.Τ. οι λογαριασμοί με κωδικό 46 «Συναλλαγματική θέση» και με κωδικό 47 «Απόθεμα ξένων τραπεζογραμματίων» παρακολουθούνται οι δοσοληψίες σε ξένα νομίσματα στις τράπεζες ενώ στο Ε.Γ.Λ.Σ. οι αντίστοιχοι λογαριασμοί είναι κενοί.

Ομάδα 5η

Ομοιότητες: Στην πέμπτη ομάδα του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των Τραπεζών που απεικονίζει τις υποχρεώσεις σε καταθέτες και τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις οι λογαριασμοί με κωδικό 54 «Υποχρεώσεις από φόρους - τέλη», 55 «Ασφαλιστικοί οργανισμοί», 56 «Μεταβατικοί λογαριασμοί παθητικού» και 58 «Λογαριασμοί περιοδικής κατανομής» έχουν το ίδιο εννοιολογικό περιεχόμενο καθώς και τους ίδιους κανόνες λειτουργίας με τους αντίστοιχους λογαριασμούς του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου.

Διαφορές:

- Στο Κ.Λ.Σ.Τ. οι λογαριασμοί με κωδικό 50 «Καταθέσεις όψεως», 51 «Καταθέσεις ταμειυτηρίου», 52 «Καταθέσεις προθεσμίας - τραπεζικά ομόλογα» και 53 «Άλλες κατηγορίες καταθέσεων» χρησιμοποιούνται από τις τράπεζες για να παρακολουθούν τις πάσης φύσεως καταθέσεις. Αντίστοιχοι λογαριασμοί δεν υπάρχουν στο Ε.Γ.Λ.Σ. διότι μόνο οι τράπεζες έχουν την δυνατότητα αποδοχής καταθέσεων από το κοινό.
- Στο Κ.Λ.Σ.Τ. ο λογαριασμός με κωδικό 57 «Επιταγές και εντολές πληρωτέες» χρησιμοποιείται για την παρακολούθηση των επιταγών και εντολών πληρωτέων των τραπεζών ενώ ο αντίστοιχος λογαριασμός στο Ε.Γ.Λ.Σ. είναι κενός.
- Τέλος, στο Κ.Λ.Σ.Τ. ο λογαριασμός με κωδικό 59 «Λοιπές υποχρεώσεις» χρησιμοποιείται για την παρακολούθηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων της τράπεζας και δεν ανήκουν στους λογαριασμούς με κωδικό 50-57. Σε αντίθεση στο Ε.Γ.Λ.Σ. ο λογαριασμός αυτός χρησιμοποιείται για την παρακολούθηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων των υποκαταστημάτων. Οι λοιπές υποχρεώσεις των εταιρειών στο Ε.Γ.Λ.Σ. παρακολουθούνται στους λογαριασμούς με κωδικό 50 «Προμηθευτές» και 53 «Πιστωτές».

Ομάδα 6η

Ομοιότητες: Στην έκτη ομάδα του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των Τραπεζών που απεικονίζει τα οργανικά έξοδα κατ' είδος των τραπεζών οι λογαριασμοί με κωδικό 60 «Αμοιβές και έξοδα προσωπικού», 61 «Αμοιβές και έξοδα τρίτων», 62 «Παροχές τρίτων», 63 «Φόροι - Τέλη», 64 «Διάφορα έξοδα», 65 «Τόκοι και προμήθειες», 66 «Αποσβέσεις παγίων ενσωματωμένες στο λειτουργικό κόστος» και 68 «Προβλέψεις εκμεταλλεύσεως» έχουν το ίδιο εννοιολογικό περιεχόμενο καθώς και τους ίδιους κανόνες λειτουργίας με τους αντίστοιχους λογαριασμούς του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου.

Διαφορές:

- Στο Κ.Λ.Σ.Τ. οι προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις θεωρούνται για τις τραπεζικές επιχειρήσεις οργανικά έξοδα, για το λόγο αυτό καταχωρούνται στο λογαριασμό με κωδικό 68 «Προβλέψεις εκμεταλλεύσεως» ενώ οι αντίστοιχες προβλέψεις στο Ε.Γ.Λ.Σ. θεωρούνται για τις εταιρείες ανόργανα έξοδα και καταχωρούνται στο δευτεροβάθμιο λογαριασμό με κωδικό 83.11 «Προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις».
- Τέλος, στο Κ.Λ.Σ.Τ. στο λογαριασμό με κωδικό 69 «Διαφορές (χρεωστικές) από πράξεις σε συνάλλαγμα» καταχωρούνται οι χρεωστικές συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από πράξεις συναλλάγματος ή από την αποτίμηση αυτού στο τέλος κάθε χρήσης. Σε αντίθεση στο Ε.Γ.Λ.Σ. οι αντίστοιχες χρεωστικές συναλλαγματικές διαφορές καταχωρούνται στον τριτοβάθμιο λογαριασμό με κωδικό 81.00.04 «Συναλλαγματικές διαφορές».

Ομάδα 7η

Ομοιότητες: Στην έβδομη ομάδα του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των Τραπεζών που απεικονίζει τα οργανικά έσοδα κατ' είδος των τραπεζών, λόγω του διαφορετικού αντικειμένου των τραπεζικών επιχειρήσεων δεν υπάρχει κάποια ομοιότητα με τους αντίστοιχους λογαριασμούς εσόδων του Ε.Γ.Λ.Σ..

Διαφορές:

- Στο Κ.Λ.Σ.Τ. οι λογαριασμοί με κωδικό 70 «Έσοδα από τόκους χορηγήσεων», 71 «Άλλα έσοδα από τόκους», 72 «Έσοδα συμμετοχών», 73 «Έσοδα χρεογράφων» και 74 «Έσοδα από προμήθειες» παρακολουθούν τα

βασικότερα έσοδα των τραπεζών τα οποία προέρχονται από τους τόκους και τις προμήθειες, όπως επίσης και τα έσοδα των συμμετοχών και χρεογράφων τους. Η ανάπτυξη των λογαριασμών αυτών γίνεται με βάση το αντικείμενο των τραπεζικών επιχειρήσεων. Σε αντίθεση στο Ε.Γ.Λ.Σ. οι αντίστοιχοι λογαριασμοί χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση των πραγματοποιούμενων πωλήσεων των εταιρειών και των ληφθεισών επιχορηγήσεων.

- Στο Κ.Λ.Σ.Τ. οι λογαριασμοί με κωδικό 76, 77 και 78 είναι κενοί και η συμπλήρωσή τους μπορεί να γίνει έπειτα από απόφαση του κατά νόμου αρμόδιου οργάνου. Σε αντίθεση, στο Ε.Γ.Λ.Σ. ο λογαριασμός με κωδικό 76 παρακολουθεί τα έσοδα κεφαλαίων και ο λογαριασμός με κωδικό 78 την ιδιοπαραγωγή παγίων και τις χρησιμοποιούμενες προβλέψεις εκμεταλλεύσεως ενώ ο λογαριασμός με κωδικό 77 παραμένει και εδώ κενός.
- Τέλος, στο Κ.Λ.Σ.Τ. στο λογαριασμό με κωδικό 79 «Διαφορές (πιστωτικές) από πράξεις σε συνάλλαγμα» καταχωρούνται οι πιστωτικές συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από πράξεις συναλλάγματος ή από την αποτίμηση σε ευρώ λογαριασμών σε συνάλλαγμα. Σε αντίθεση στο Ε.Γ.Λ.Σ. οι αντίστοιχες πιστωτικές συναλλαγματικές διαφορές καταχωρούνται στον τριτοβάθμιο λογαριασμό με κωδικό 81.01.04 «Συναλλαγματικές διαφορές».

Ομάδα 8η

Ομοιότητες: Στην όγδοη ομάδα του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των Τραπεζών που απεικονίζει τους λογαριασμούς αποτελεσμάτων των τραπεζών οι λογαριασμοί με κωδικό 80 «Γενική εκμετάλλευση», 81 «Έκτακτα και ανόργανα αποτελέσματα», 82 «Έξοδα και έσοδα προηγούμενων χρήσεων», 83 «Προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους», 84 «Έσοδα από προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων», 85 «Αποσβέσεις παγίων στοιχείων μη ενσωματωμένες στο λειτουργικό σύστημα», 86 «Αποτελέσματα χρήσεως», 88 «Αποτελέσματα προς διάθεση» και 89 «Ισολογισμός» έχουν το ίδιο εννοιολογικό περιεχόμενο καθώς και τους ίδιους κανόνες λειτουργίας με τους αντίστοιχους λογαριασμούς του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου.

Διαφορές: Στο Ε.Γ.Λ.Σ. οι συναλλαγματικές διαφορές (χρεωστικές ή πιστωτικές) των εταιρειών καταχωρούνται στους λογαριασμούς με κωδικό 81.00.04 και 81.01.04 αντίστοιχα ενώ στο Κ.Λ.Σ.Τ. οι συναλλαγματικές διαφορές (χρεωστικές ή

πιστωτικές) που προκύπτουν από πράξεις συναλλάγματος ή από την αποτίμησή τους στο τέλος κάθε χρήσεως, θεωρούνται στοιχεία που διαμορφώνουν το οργανικό αποτέλεσμα των τραπεζικών επιχειρήσεων και καταχωρούνται στους λογαριασμούς με κωδικό 69 και 79 αντίστοιχα.

Ομάδα 10η

Ομοιότητες: Στη δέκατη ομάδα ή μηδέν του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των Τραπεζών που απεικονίζει τους λογαριασμούς τάξεως των τραπεζών οι λογαριασμοί με κωδικό 01 «Αλλότρια περιουσιακά στοιχεία», 02 «Συμβάσεις και συμφωνίες σταθμισμένων κινδύνων», 03 «Απαιτήσεις από αμοτεροβαρείς συμβάσεις», 04 «Χρεωστικοί λογαριασμοί πληροφοριών», 05 «Δικαιούχοι αλλότριων περιουσιακών στοιχείων», 06 «Ενδεχόμενες σταθμισμένες υποχρεώσεις», 07 «Υποχρεώσεις από αμοτεροβαρείς συμβάσεις» και 08 «Πιστωτικοί λογαριασμοί πληροφοριών» έχουν το ίδιο εννοιολογικό περιεχόμενο καθώς και τους ίδιους κανόνες λειτουργίας με τους αντίστοιχους λογαριασμούς του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου.

Διαφορές: Στο Κ.Λ.Σ.Τ. η ανάπτυξη των πρωτοβάθμιων λογαριασμών σε υπολογαριασμούς βασίζεται στο ιδιαίτερο αντικείμενο δραστηριοτήτων της τραπεζικής επιχείρησης και διαφέρει σημαντικά από τους αντίστοιχους λογαριασμούς του Ε.Γ.Λ.Σ..⁹

⁹ Βασίλειος Ι. Λουμιώτης (2010), Ειδικά Θέματα Εφαρμοσμένης Λογιστικής Και Ελεγκτικής Των Τραπεζών, Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε., Πρώτη Έκδοση, σελ 55-69

3 ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

3.1 Ορισμός Εσωτερικού Ελέγχου

Ο Εσωτερικός Έλεγχος αποτελεί μία υπηρεσία της επιχείρησης, η οποία μπορεί να θεωρηθεί και ως «σύμβουλος της διοίκησης» και είναι επιφορτισμένη με καθήκοντα διενέργειας ελέγχου. Ο Εσωτερικός Έλεγχος αποβλέπει στη συνεχή εποπτεία και αξιολόγηση της επάρκειας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, όπως και στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης κινδύνων.

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών δίνεται ο εξής ορισμός για τον Εσωτερικό Έλεγχο: "Η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου είναι μία ανεξάρτητη, αντικειμενική και συμβουλευτική υπηρεσία, σχεδιασμένη και οργανωμένη, ώστε να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του οργανισμού. Μέσω τεχνικών και επιστημονικών προσεγγίσεων, αξιολογεί την επάρκεια λειτουργίας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, στοχεύει στην εκτίμηση και διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου, τον περιορισμό ή την εξάλειψη του, βοηθώντας τον οργανισμό να εκπληρώσει τους στρατηγικούς και επιχειρησιακούς του στόχους."¹⁰

3.1.1 Εσωτερικός Έλεγχος Τραπεζών

Οι τράπεζες για τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας τους, θέσπισαν αρχές και κανόνες εσωτερικού ελέγχου των εργασιών και διαδικασιών τους. Ο εσωτερικός έλεγχος των τραπεζών περιλαμβάνει την κατάλληλη οργάνωση των οικονομικών και λογιστικών υπηρεσιών της τραπεζικής επιχείρησης καθώς και την καθιέρωση και συστηματική εφαρμογή ενός πλέγματος κανόνων, διαδικασιών, μέτρων και ελέγχων, με σκοπό τον περιορισμό των κινδύνων από λάθη ή άλλες ατασθαλίες στη διεξαγωγή των επιμέρους λειτουργιών και συναλλαγών της. Ακόμη, ο εσωτερικός έλεγχος εξασφαλίζει τη διαφύλαξη της περιουσίας της και την ακρίβεια και αξιοπιστία των

¹⁰ Χρήστος Ι. Νεγκάκης, Παναγιώτης Δ. Ταχυνάκης (2013), Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής Και Εσωτερικού Ελέγχου, Εκδόσεις Διπλογραφία, Πρώτη Έκδοση, σελ 100-101

λογιστικών και λοιπών βιβλίων και στοιχείων της τραπεζικής επιχείρησης.¹¹ Η διενέργεια του εσωτερικού ελέγχου του κάθε καταστήματος γίνεται από τους υπαλλήλους και τα στελέχη του καταστήματος.

3.2 Σκοπός Εσωτερικού Ελέγχου

Ο αντικειμενικός σκοπός του Εσωτερικού Ελέγχου αποτελεί την παροχή εξειδικευμένου και επιστημονικά τεκμηριωμένου επιπέδου υπηρεσιών προς τη διοίκηση της επιχείρησης για την ορθή και αποτελεσματική εκπλήρωση των καθηκόντων της.¹²

Αναλυτικότερα, θα αναφερθούμε σε ορισμένες από τις αρμοδιότητες του Εσωτερικού Ελέγχου, οι οποίες είναι οι εξής:

- Η εξασφάλιση της πληρότητας, ορθότητας και αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης καθώς και η διασφάλιση της ακρίβειας και αξιοπιστίας των λογιστικών εγγραφών και των βιβλίων της.
- Η παρακολούθηση, αξιολόγηση και διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου αναζητώντας τις αιτίες που τον προκαλούν και προτείνοντας στη διοίκηση μέτρα για την αντιμετώπισή του.
- Ο έλεγχος της στελέχωσης των επιμέρους τμημάτων της επιχείρησης και της αξιολόγησης του προσωπικού.
- Η αξιολόγηση των σχέσεων συνεργασίας και επικοινωνίας των εργαζομένων τόσο σε επίπεδο τμήματος όσο και μεταξύ τμημάτων της επιχείρησης.
- Ο βαθμός συμμόρφωσης του προσωπικού στις αποφάσεις της Διοίκησης και στους κανόνες λειτουργίας της επιχείρησης.
- Η αξιολόγηση και εκτίμηση των δραστηριοτήτων της επιχείρησης σε επικερδείς ή ζημιογόνες (με τη χρήση αναλύσεων) και ο εντοπισμός των σημείων που επιδέχονται βελτίωση.
- Η αξιολόγηση της απόδοσης των επενδύσεων σε σύγκριση με τον αρχικό προϋπολογισμό και σχεδιασμό της επένδυσης.

¹¹ Εμμανουήλ Ι. Σακέλλης (1987), Λογιστική Και Ελεγκτική Των Εμπορικών Τραπεζών, Εκδόσεις Ελληνική Λιθογραφία, Πρώτη Έκδοση, σελ 369

¹² Χρήστος Ι. Νεγκάκης, Παναγιώτης Δ. Ταχυνάκης (2013), Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής Και Εσωτερικού Ελέγχου, Εκδόσεις Διπλογραφία, Πρώτη Έκδοση, σελ 101

- Η διασφάλιση των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης.
- Ο έλεγχος των σχέσεων και των συναλλαγών της επιχείρησης με τις συνδεδεμένες με αυτήν επιχειρήσεις ή με τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου.

3.2.1 Σκοπιμότητα Του Εσωτερικού Ελέγχου Των Τραπεζών

Η σκοπιμότητα του εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών έγκειται στο ότι αυτός ενεργεί (Δήμου 2000):

- **Προληπτικά**, αφού γίνεται κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των οικονομικών πράξεων και προλαβαίνει λάθη, παραλείψεις και αντικανονικές ενέργειες, που αν διαπιστώνονταν αργότερα και ιδίως μετά την απομάκρυνση των συναλλασσομένων, θα απαιτούσε η τακτοποίησή τους πρόσθετη και ίσως πολλαπλή απασχόληση διαφόρων οργάνων της μονάδας.
- **Αποτρεπτικά**, αφού γνωρίζοντας οι υπάλληλοι ότι κάθε τους λογιστική ή ταμειακή ενέργεια ελέγχεται, δε θα αποτολμήσουν καταχρήσεις ή υπεξαιρέσεις.
- **Κατασταλτικά**, αφού πραγματοποιείται και δεύτερος έλεγχος των πιο ουσιωδέστερων πράξεων από τον ελεγκτή της μονάδας ή τον προϊστάμενο του τμήματος, για τη διαπίστωση των λαθών που διέφυγαν της προσοχής, συνήθως λόγω φόρτου εργασίας, από τον ασκήσαντα τον προληπτικό έλεγχο αρμόδιο όργανο.

Ο εσωτερικός έλεγχος αποβλέπει στο να προλάβει τα από πρόθεση ή αμέλεια λάθη, τις πιθανές απάτες και την εκμετάλλευση των πελατών, για ίδιο όφελος των υπαλλήλων.¹³

3.3 Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου

Το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών έχει εκδώσει τα πρότυπα με σκοπό τη μέτρηση και την αξιολόγηση του έργου της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου καθορίζοντας τη φύση, την έκταση και το σκοπό της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου. Τα πρότυπα

¹³ Νίκος Δήμου (2000), Ελεγκτική Ι Βασικές Αρχές Γενικής Και Τραπεζικής Ελεγκτικής, Εκδόσεις "Ελλην", Πρώτη Έκδοση, σελ 41-42

παρέχουν ομοιόμορφη καθοδήγηση στους εσωτερικούς ελεγκτές προσδίδοντας αξιοπιστία και εμπιστοσύνη στο ελεγκτικό επάγγελμα και ενημερώνουν τους εξωτερικούς φορείς για το ρόλο και την αναγκαιότητα της ελεγκτικής διαδικασίας.

Τα πρότυπα διεξαγωγής εσωτερικού ελέγχου είναι πέντε και αναφέρονται κυρίως στο ρόλο και την προσωπικότητα του εσωτερικού ελεγκτή. Αυτά είναι τα εξής:

- **Ανεξαρτησία**

Ο εσωτερικός ελεγκτής, σύμφωνα με το Επαγγελματικό Πρότυπο 100, οφείλει να είναι ανεξάρτητος από τις δραστηριότητες που ελέγχει, έτσι ώστε ο έλεγχός του να βασίζεται σε αμερόληπτες απόψεις. Απαραίτητο στοιχείο για να επιτευχθεί η ανεξάρτητη πραγματοποίηση των καθηκόντων του εσωτερικού ελεγκτή είναι η ικανοποιητικά επαρκής οργανωτική διάρθρωση του τμήματος εσωτερικού ελέγχου σε συνδυασμό με τη διαρκή υποστήριξη της ανώτατης Διοίκησης (Επαγγελματικό Πρότυπο 110). Ακόμη, σύμφωνα με το Επαγγελματικό Πρότυπο 120 η αντικειμενικότητα του εσωτερικού ελεγκτή και των ατόμων που εποπτεύονται από αυτόν κατά την εκτέλεση των ελεγκτικών τους καθηκόντων είναι επιβεβλημένη. Οι εσωτερικοί ελεγκτές οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τις διαφορετικές απόψεις χωρίς να θέτουν σε διαπραγμάτευση την ποιότητα του έργου τους. Ο εσωτερικός ελεγκτής δεν παύει να αποτελεί στέλεχος της επιχείρησης, γεγονός που δυσκολεύει την πραγματική ανεξαρτησία του, αλλά σύμφωνα με το πρότυπο επιβάλλεται η αντικειμενικότητα να αποτελεί κυρίαρχο στοιχείο του έργου του.

- **Επαγγελματική κατάρτιση**

Ο εσωτερικός ελεγκτής, σύμφωνα με το Επαγγελματικό Πρότυπο 200, οφείλει να προσφέρει τις υπηρεσίες του με την οφειλομένη επαγγελματική επιμέλεια. Συγκεκριμένα, τα Πρότυπα 210 και 220 αναφέρουν τη στελέχωση του τμήματος εσωτερικού ελέγχου με άτομα ικανά, με υψηλό επίπεδο γνώσεων και δεξιοτήτων προκειμένου να ανταποκριθούν στα καθήκοντά τους και να διασφαλιστεί η διενέργεια του ελέγχου. Το Πρότυπο 230 αναφέρεται στην εποπτεία του έργου της ελεγκτικής ομάδας, η οποία ξεκινάει από τον προγραμματισμό του ελεγκτικού έργου, συνεχίζει με την υλοποίηση του εγκεκριμένου προγράμματος ελέγχου και καταλήγει στην εξαγωγή συμπερασμάτων και του πορίσματος της εργασίας ελέγχου. Ιδιαίτερα

σημαντικό για το επάγγελμα του εσωτερικού ελεγκτή, αποτελεί η συμμόρφωσή του με τον Κώδικα Δεοντολογίας και με τα πρότυπα της εντιμότητας, της αντικειμενικότητας, της επιμέλειας κ.α. (Πρότυπο 240). Το Πρότυπο 250, αναφέρεται στη γνώση, τις δεξιότητες και την εξειδίκευση που οφείλει να έχει κάθε εσωτερικός ελεγκτής. Ακόμη απαραίτητα στοιχεία του εσωτερικού ελεγκτή, σύμφωνα με το Πρότυπο 260, αποτελούν η ευχέρεια στην προφορική και στη γραπτή επικοινωνία, όπως επίσης και στις ανθρώπινες σχέσεις, έτσι ώστε να καθίσταται αποτελεσματική η μεταβίβαση των στόχων και των συστάσεων που προκύπτουν από το ελεγκτικό έργο. Σύμφωνα με το Πρότυπο 270, ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει να επιμορφώνεται διαρκώς και να ενημερώνεται για βελτιώσεις και εξελίξεις σε πρότυπα και σε διαδικασίες και τεχνικές ελέγχου. Τέλος, ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει να επιδεικνύει υψηλού βαθμού επαγγελματισμό και συνέπεια κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του (Πρότυπο 280).

- **Πλαίσιο δραστηριοτήτων εσωτερικού ελέγχου**

Ο εσωτερικός ελεγκτής, σύμφωνα με το Επαγγελματικό Πρότυπο 300, οφείλει να αξιολογεί και να εξετάζει την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών που ακολουθούνται, έτσι ώστε να επιτυγχάνονται οι στόχοι της επιχείρησης. Αναλυτικότερα, ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει να ελέγξει την αξιοπιστία και την ειλικρίνεια των πληροφοριών που παρέχουν οι οικονομικές και διοικητικές υπηρεσίες της εταιρείας. Επιπλέον, οφείλει να επιβεβαιώνει τη συμμόρφωση της εταιρείας με τις εκδοθείσες οδηγίες, τους κανονισμούς, τα σχέδια δράσης και τους νόμους αφού τυχόν παρεκκλίσεις μπορούν να επιδρούν σημαντικά στη λειτουργία της εταιρείας, όπως και στην πληροφόρηση που παράγεται και χρησιμοποιείται μέσα στην εταιρεία και από τρίτους. Τέλος, η διαφύλαξη της ύπαρξης των δηλωμένων περιουσιακών στοιχείων, η αποτελεσματική και οικονομική διαχείριση των επιχειρηματικών πόρων και η εξακρίβωση της συμφωνίας των στόχων της επιχείρησης με τα επιτευχθέντα αποτελέσματα αποτελούν μερικά ακόμη στοιχεία του συγκεκριμένου Προτύπου.

- **Διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου**

Τα Επαγγελματικά Πρότυπα της τέταρτης ομάδας, που περιλαμβάνουν τα Πρότυπα από 400 έως 440, αναφέρονται στις διαδικασίες εσωτερικού

ελέγχου. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το Ελεγκτικό Πρότυπο 400, η διεξαγωγή του ελεγκτικού έργου περιλαμβάνει τέσσερις φάσεις, το σχεδιασμό, τον έλεγχο και αξιολόγηση της λαμβανόμενης πληροφορίας, τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων και τους ελέγχους συμμόρφωσης. Αναλυτικότερα, ο σχεδιασμός του ελεγκτικού έργου περιλαμβάνει τη σύνταξη προγράμματος ελέγχου το οποίο θέτει τους αντικειμενικούς στόχους, οριοθετεί την έκταση του ελέγχου, προσδιορίζει τον τρόπο διενέργειάς του και την καταγραφή των αποτελεσμάτων (Πρότυπο 410). Στη συνέχεια, ο έλεγχος και η αξιολόγηση της λαμβανόμενης πληροφόρησης περιλαμβάνει τη συλλογή, την ανάλυση, την ερμηνεία και την ταξινόμηση των πληροφοριών με απώτερο σκοπό να τεκμηριωθούν τα αποτελέσματα του ελεγκτικού έργου (Πρότυπο 420). Η γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων γίνεται με την κοινοποίησή τους στη διοίκηση της εταιρείας και την υποβολή της έκθεσης ελέγχου γραπτώς και υπογεγραμμένη (Πρότυπο 430). Τέλος, απαραίτητος θεωρείται και ο επανέλεγχος ή αλλιώς έλεγχος συμμόρφωσης κατά τον οποίο διαπιστώνεται η συμμόρφωση των εμπλεκόμενων με τις υποδείξεις των παρατηρήσεων του ελέγχου (Πρότυπο 440).

- **Εποπτεία - Διοίκηση του τμήματος εσωτερικού ελέγχου**

Ο διευθυντής του τμήματος εσωτερικού ελέγχου, σύμφωνα με το Επαγγελματικό Πρότυπο 500 έχει ορισμένες αρμοδιότητες κατά τη διάρκεια άσκησης των καθηκόντων του. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το Επαγγελματικό Πρότυπο 510, ο διευθυντής εσωτερικού ελέγχου είναι υπεύθυνος για την γραπτή καταχώρηση των στόχων του τμήματος εσωτερικού ελέγχου, της οργανωτικής διάρθρωσης, των εξουσιών του και των καθηκόντων των απασχολούμενων στο τμήμα του. Μία ακόμη σημαντική αρμοδιότητα του διευθυντή εσωτερικού ελέγχου αποτελεί ο αποτελεσματικός σχεδιασμός των δράσεων του τμήματος εσωτερικού ελέγχου (Πρότυπο 520) και η προσεκτική επιλογή, εκπαίδευση και καθοδήγηση του προσωπικού του τμήματος (Πρότυπο 540). Ακόμη, σύμφωνα με το Επαγγελματικό Πρότυπο 530, η διοίκηση του προσωπικού του τμήματος εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να γίνεται μέσω γραπτών αποφάσεων και οδηγιών του διευθυντή του τμήματος. Τέλος, η σχέση με τους εξωτερικούς ελεγκτές με το συντονισμό του εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου να κρίνεται απαραίτητος για την πλήρη κάλυψη του ελέγχου (Πρότυπο 550) και οι διαδικασίες ποιοτικού ελέγχου του

τμήματος (Πρότυπο 560) ολοκληρώνουν την εποπτεία - διοίκηση του τμήματος εσωτερικού ελέγχου.¹⁴

3.4 Τα Είδη Του Ελέγχου

Ο εσωτερικός έλεγχος έχει πλέον διαφοροποιηθεί από το παραδοσιακό πλαίσιο του ελέγχου επί των οικονομικών καταστάσεων και προσπαθεί να καλύψει ελεγκτικά όλες τις λειτουργίες της επιχείρησης χωρίς να περιορίζεται σε συγκεκριμένα αντικείμενα. Γνωρίζοντας ότι ο αντικειμενικός σκοπός του Εσωτερικού Ελέγχου αποτελεί την παροχή εξειδικευμένου και υψηλού επιπέδου υπηρεσιών προς τη διοίκηση της επιχείρησης για την ορθή και αποτελεσματική εκπλήρωση των καθηκόντων της, ο εσωτερικός έλεγχος έχει επεκταθεί σε όλους τους χώρους της επιχείρησης. Ως αποτέλεσμα, τα είδη του ελέγχου είναι όσα και οι λειτουργίες της επιχείρησης και η κατηγοριοποίηση τους μπορεί να γίνει με βάση το στοιχείο το οποίο επιλέγει να δώσει έμφαση ο κάθε έλεγχος. Μια ενδεικτική διάκριση των ελέγχων είναι οι εξής:

- **Χρηματοοικονομικός έλεγχος**

Ο χρηματοοικονομικός ή οικονομικός έλεγχος είναι ο έλεγχος που ενδιαφέρεται για τη διαπίστωση της ορθής παρουσίασης, ακρίβειας, αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων και οικονομικών μεγεθών. Οι ελεγκτές που διενεργούν τους συγκεκριμένους ελέγχους πρέπει να έχουν επαρκή γνώση των λογιστικών θεμάτων αλλά και των διεθνών λογιστικών προτύπων.

- **Λειτουργικός έλεγχος**

Ο λειτουργικός έλεγχος εστιάζεται στην εκ βάθος διερεύνηση των διαφόρων λειτουργιών της επιχείρησης ώστε να αξιολογηθεί η επάρκεια και η αποτελεσματικότητά τους σε σύγκριση με τους επιδιωκόμενους σκοπούς της επιχείρησης. Η αξιολόγηση αυτή γίνεται με βάση τις διοικητικές και επιχειρησιακές αρχές, δηλαδή με βάση τους κανονισμούς και τα εγχειρίδια διαδικασιών που υπάρχουν στην επιχείρηση. Ειδικότερα, ο λειτουργικός έλεγχος εξετάζει και αξιολογεί τη λειτουργία του οργανογράμματος, την

¹⁴ Χρήστος Ι. Νεγκάκης, Παναγιώτης Δ. Ταχυνάκης (2013), Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής Και Εσωτερικού Ελέγχου, Εκδόσεις Διπλογραφία, Πρώτη Έκδοση, σελ 106-110

επάρκεια των διατεθειμένων πόρων, την εφαρμογή των νόμων, την αρμονική λειτουργία και επικοινωνία μεταξύ των τμημάτων και γενικότερα την προαγωγή και προώθηση της αποτελεσματικής λειτουργίας της επιχείρησης.

- **Διοικητικός έλεγχος**

Ο διοικητικός έλεγχος ή αλλιώς έλεγχος διαχείρισης είναι ο έλεγχος που εξετάζει και αξιολογεί, στηριζόμενος σε αντικειμενικές και επιστημονικές μεθόδους, τη συνολική διοικητική αποτελεσματικότητα της επιχείρησης και τις επιμέρους διοικητικές λειτουργίες αυτής. Με τον έλεγχο αυτό επιδιώκεται η διαπίστωση ως προς το βαθμό υλοποίησης και επίτευξης των στόχων και κατά πόσο η επιχείρηση διαχειρίζεται κατά τον άρτιο τρόπο τα διαθέσιμα μέσα και πόρους.

- **Έλεγχος συστημάτων μηχανογράφησης - πληροφορικής**

Ο έλεγχος συστημάτων μηχανογράφησης - πληροφορικής είναι ο έλεγχος που εξετάζει και αξιολογεί την ασφάλεια, την ακεραιότητα, την εμπιστευτικότητα και τη διαθεσιμότητα των πληροφοριών που είναι σε ηλεκτρονική μορφή μέσω διαδικασιών ελέγχου της λειτουργίας των μηχανογραφικών εφαρμογών, των δικτύων και επικοινωνιών και των μηχανογραφικών εγκαταστάσεων. Βασική επιδίωξη αυτού του ελέγχου είναι η επάρκεια και η αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών μηχανισμών διασφαλίζοντας την συγκέντρωση, επεξεργασία και μεταφορά των πληροφοριών.

- **Έλεγχος συμμόρφωσης**

Ο έλεγχος συμμόρφωσης έχει ως σκοπό τη διαπίστωση της συμμόρφωσης της επιχείρησης με τους προσυμφωνημένους όρους, κανονισμούς, αρχές και διαδικασίες αξιολογώντας την ποιότητα και καταλληλότητα των πολιτικών και πρακτικών.

- **Έλεγχος παραγωγής**

Ο έλεγχος παραγωγής είναι ο έλεγχος ο οποίος εξετάζει τη διαπίστωση της ορθής τήρησης των διαδικασιών σε όλο το εύρος της παραγωγικής διαδικασίας όπως, το κατά πόσο οι παραγόμενες ποσότητες είναι σύμφωνα με το εγκεκριμένο πρόγραμμα της διοίκησης, το κατά πόσο γίνεται σωστή διαχείριση και χρήση του μηχανολογικού εξοπλισμού, το βαθμό της σωστής και κατάλληλης στελέχωσης των τμημάτων κλπ..

- **Έλεγχος αποδοτικότητας**
Ο έλεγχος αποδοτικότητας είναι ο έλεγχος ο οποίος εξετάζει το βαθμό που μία διαδικασία ή λειτουργία σε μία επιχείρηση φέρνει τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα και τη συμβολή της στην εύρυθμη λειτουργία της επιχείρησης.
- **Έλεγχος ειδικών θεμάτων**
Ο έλεγχος ειδικών θεμάτων είναι ο έλεγχος ο οποίος δεν εμπίπτει σε καμία από τις παραπάνω κατηγορίες και έχει ως σκοπό την αντιμετώπιση ειδικών εξειδικευμένων προβλημάτων.

3.5 Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου

3.5.1 Ορισμός Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου

Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου αποτελεί το πλέγμα όλων των ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών που καλύπτουν σε συνεχή βάση κάθε δραστηριότητα της επιχείρησης και συντελεί στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία της. Ακόμη, το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου αποσκοπεί στη διασφάλιση:

- της συμμόρφωσης με το ισχύον νομικό και κανονιστικό πλαίσιο καθώς και με τις οδηγίες και κατευθύνσεις της Διοίκησης,
- την αξιοπιστία και πληρότητα των οικονομικών καταστάσεων καθώς και των καταστάσεων διοικητικής πληροφόρησης,
- την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα όλων των εργασιών,
- την προστασία των περιουσιακών στοιχείων και του ανθρώπινου δυναμικού,
- τη διεξαγωγή των δραστηριοτήτων της επιχείρησης με τον πλέον αποτελεσματικό και παραγωγικό τρόπο.

Τέλος, ο Εσωτερικός Έλεγχος είναι αυτός που αξιολογεί την επάρκεια του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου με τον δεύτερο να επεκτείνεται σε όλα τα μήκη και πλάτη των δραστηριοτήτων της επιχείρησης.

3.5.2 Περιεχόμενο Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου

Ένα Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου περιλαμβάνει ένα σύνολο συστημάτων και υποσυστημάτων, τα οποία είναι απαραίτητα για την αποτελεσματική λειτουργία μίας επιχείρησης. Παρακάτω αναφέρουμε ενδεικτικά τα συστήματα αυτά:

- Το εγκεκριμένο οργανόγραμμα της επιχείρησης σε πλήρη ανάπτυξη, σε όλα τα επίπεδα της ιεραρχίας καθώς και η διάκριση των λειτουργιών σε πρωτεύουσες και δευτερεύουσες. Μέσα από το οργανόγραμμα θα πρέπει να διαφαίνεται με σαφήνεια και να προσδιορίζεται η περιοχή ευθύνης ανά τομέα και τμήμα.
- Το οργανωτικό πλαίσιο περιγραφής των καθηκόντων και διαδικασιών. Η περιγραφή των καθηκόντων γίνεται ανά τμήμα και η ανάπτυξη των διαδικασιών επιβάλλεται να καλύπτει όλες τις δραστηριότητες των ιεραρχικών επιπέδων.
- Την αποτύπωση των στρατηγικών σχεδιασμών και στόχων και την πολιτική υλοποίησης αυτών βασιζόμενη σε συγκεκριμένο προγραμματισμό χρόνου και τρόπου δράσης.
- Το Διοικητικό Πληροφοριακό Σύστημα (M.I.S.), το οποίο θα πρέπει να είναι αξιόπιστο και να συμβάλει στην επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων της επιχείρησης.
- Το αξιόπιστο μηχανογραφικό σύστημα που θα παρέχει σωστή πληροφόρηση και θα διασφαλίζει τα αρχεία.
- Το σύστημα I.S.O. που ελέγχει και διασφαλίζει την ποιότητα των προϊόντων και υπηρεσιών.
- Το καταστατικό της επιχείρησης, το οποίο θα πρέπει να είναι πλήρες και ενήμερο, όπου προσδιορίζονται και αποτυπώνονται με σαφήνεια το αντικείμενο εκμετάλλευσης, εργασίας και οι κύριοι σκοποί της επιχειρηματικής μονάδας.
- Την πολιτική αγορών και προμηθειών σε όλες τις κατηγορίες και τα επίπεδα.
- Την πολιτική πωλήσεων και τιμολόγησης σε όλα τα επίπεδα πελατών.
- Τη διαχείριση χαρτοφυλακίου ομολόγων και μετοχών.
- Τη διαχείριση ιδίων και ξένων κεφαλαίων.

- Την πολιτική διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού όπως η πρόσληψη, η μισθοδοσία, η εκπαίδευση κλπ..
- Το σύστημα εξουσιοδότησης και εκχώρηση συγκεκριμένων εξουσιοδοτήσεων σε στελέχη για την εσωτερική λειτουργία, καθώς και το χειρισμό θεμάτων εκπροσώπησης της εταιρείας, έναντι τρίτων.
- Τον Εσωτερικό Έλεγχο, ο οποίος αποτελεί μέρος του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου και είναι υπεύθυνος για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και επάρκειάς του, όπως επίσης και των συστημάτων και λειτουργιών αυτού.

3.5.3 Βασικές Αρχές Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου

Σε ένα Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου ακολουθούνται ορισμένες βασικές αρχές, οι οποίες βοηθούν τους εσωτερικούς ελεγκτές να αποκτήσουν τις κατάλληλες γνώσεις και ικανότητες για την καλύτερη και ορθότερη αξιολόγηση των λειτουργιών και διαδικασιών του συστήματος. Οι βασικές αρχές του Σ.Ε.Ε. ενδεικτικά είναι οι εξής:

- **Κατάλληλη στελέχωση**
Η στελέχωση της επιχείρησης από εξειδικευμένο στελεχιακό δυναμικό κρίνεται απαραίτητη. Επίσης, ανάλογη προσοχή πρέπει να δοθεί στη σωστή αξιολόγηση και αξιοποίηση του εργατικού δυναμικού από τα στελέχη.
- **Διαχωρισμός καθηκόντων και ευθυνών**
Ο σαφής διαχωρισμός των καθηκόντων και ευθυνών σε όλα τα τμήματα της επιχείρησης είναι απαραίτητος. Κάθε όργανο της επιχείρησης πρέπει να γνωρίζει με σαφήνεια τα καθήκοντα και τα δικαιώματά του. Κανένα τμήμα, παραγωγική μονάδα και άτομο δεν πρέπει να έχει την αποκλειστική γνώση και εξουσία για οποιαδήποτε σημαντική λειτουργία ή συναλλαγή. Τέλος, οι σημαντικές εργασίες της επιχείρησης δεν επιτρέπεται να ολοκληρώνονται από έναν και μόνο υπάλληλο, αλλά η εργασία κάθε υπαλλήλου πρέπει να συμπληρώνεται από την εργασία τουλάχιστον ενός άλλου και να ελέγχεται από κάποιον τρίτο.

- **Αποκέντρωση της διοίκησης**

Η διοίκηση, καθώς και κάθε τμήμα της επιχείρησης θα πρέπει να μεριμνούν ώστε να λαμβάνονται μέτρα για την εκχώρηση όσο το δυνατόν περισσότερων αρμοδιοτήτων σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα. Ακόμη, θα πρέπει κάθε τμήμα να ασκεί όσο το δυνατόν περισσότερες εξουσίες και συγχρόνως να είναι υπεύθυνο για τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων του τόσο σε επίπεδο τμήματος όσο και σε επίπεδο ατόμων.

- **Παροχή εξουσιοδοτήσεων**

Για τη διενέργεια συναλλαγών έναντι τρίτων και για την εκπροσώπηση της εταιρείας απαιτούνται εξουσιοδοτήσεις, οι οποίες λαμβάνονται από το διοικητικό συμβούλιο.

- **Διασφάλιση των συναλλαγών**

Για να διασφαλίζεται η εκτέλεση των συναλλαγών αλλά και τα συμφέροντα της επιχείρησης, η κάθε συναλλαγή οφείλει να ακολουθεί τέσσερα στάδια. Τα στάδια αυτά είναι τα εξής:

1. Της εξουσιοδότησης, όπου στο στάδιο αυτό γίνεται η εκχώρηση των εξουσιοδοτήσεων σε συγκεκριμένα άτομα τα οποία θα χειρίζονται τις συναλλαγές σε όλες τις φάσεις τους και μέχρι ποιο ποσό.
2. Της έγκρισης, όπου κάθε συναλλαγή πρέπει να εγκρίνεται πριν την εκτέλεσή της.
3. Της εκτέλεσης, η οποία ακολουθεί τη διαδικασία της έγκρισης.
4. Της καταγραφής της συναλλαγής για την αποφυγή της επανάληψής της και της παροχής μιας άμεσης εικόνας των συναλλαγών.

4 ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

4.1 Ορισμός Και Στόχοι Του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου Των Τραπεζών

Η Τράπεζα της Ελλάδος με την Πράξη Διοικητή ΠΔ/ΤΕ 2577/09.03.2006 καθορίζει τις βασικές γενικές αρχές και κριτήρια, τα οποία θα πρέπει να πληρούνται από κάθε πιστωτικό ίδρυμα και από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, που εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι διαθέτουν, σε ατομικό επίπεδο και σε επίπεδο ομίλου, αποτελεσματική οργανωτική δομή και επαρκές Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου, που θα περιλαμβάνει τις λειτουργίες Εσωτερικής Επιθεώρησης, Διαχείρισης Κινδύνων και Κανονιστικής Συμμόρφωσης. Ακόμη, επισημαίνεται ότι οι βέλτιστες αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και των χρηματοδοτικών ιδρυμάτων. Τέλος, η επάρκεια της οργανωτικής δομής και του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων αξιολογούνται από την Τράπεζα της Ελλάδος (Πράξη Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος ΠΔ/ΤΕ 2577/2006). Οι διατάξεις της Πράξης Διοικητή τέθηκαν σε ισχύ από την 31 Μαΐου 2006.

Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου αποτελεί σύνολο ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών που καλύπτει σε συνεχή βάση κάθε δραστηριότητα του πιστωτικού ιδρύματος και συντελεί στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία του. Ειδικότερα αποβλέπει στη διασφάλιση των ακόλουθων ιδίως στόχων (Πράξη Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος ΠΔ/ΤΕ 2577/2006):

1. Τη συνεπή υλοποίηση της επιχειρησιακής στρατηγικής με αποτελεσματική χρήση των διαθέσιμων πόρων.
2. Την αναγνώριση και αντιμετώπιση των πάσης φύσεως κινδύνων που αναλαμβάνονται, περιλαμβανομένου και του λειτουργικού κινδύνου.
3. Την διασφάλιση της πληρότητας και της αξιοπιστίας των στοιχείων και πληροφοριών που απαιτούνται για τον ακριβή και έγκαιρο προσδιορισμό της

χρηματοοικονομικής κατάστασης του πιστωτικού ιδρύματος και την παραγωγή αξιόπιστων οικονομικών καταστάσεων.

4. Τη συμμόρφωση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία του, περιλαμβανομένων των εσωτερικών κανονισμών και των κανόνων δεοντολογίας.
5. Την πρόληψη και την αποφυγή λανθασμένων ενεργειών και παρατυπιών που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο τη φήμη και τα συμφέροντα του πιστωτικού ιδρύματος, των μετόχων και των συναλλασσομένων με αυτό.¹⁵

4.2 Βασικές Αρχές Και Κριτήρια Αξιολόγησης Του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου Των Τραπεζών

Για την αποτελεσματική λειτουργία του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, σύμφωνα με το ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι το Σ.Ε.Ε.:

- Είναι επαρκώς τεκμηριωμένο και λεπτομερώς καταγεγραμμένο ως προς τα σημεία ελέγχου και τις διαδικασίες.
- Είναι κατάλληλα προσαρμοσμένο προς το εύρος, τον όγκο, τους κινδύνους και την πολυπλοκότητα των εργασιών του ιδρύματος, του ομίλου συνολικά και των θυγατρικών, καθώς και προς τις ιδιαιτερότητες των χωρών στις οποίες δραστηριοποιείται.
- Καλύπτει πλήρως όλες τις δραστηριότητες (επιχειρηματικές - επενδυτικές) και τις συναλλαγές του πιστωτικού ιδρύματος.
- Παρέχει δυνατότητα ελέγχου των εργασιών των οποίων η διεκπεραίωση ανατίθεται σε άλλες επιχειρήσεις (outsourcing).
- Υποστηρίζεται από ολοκληρωμένο σύστημα διοικητικών πληροφοριών (MIS) και επικοινωνίας με σαφώς καθορισμένες ιεραρχικές γραμμές αναφοράς που θα επιτρέπουν την έγκαιρη ροή και την αξιοπιστία της απαιτούμενης πληροφόρησης σε κάθε λειτουργό ή διοικητικό όργανο για την εκτέλεση του έργου του.

¹⁵ Πράξη Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος, ΠΔ/ΤΕ 2577/2006

- Προβλέπει τη διεξαγωγή από τα αρμοδίως επιφορτισμένα όργανα ή μονάδες, περιοδικών ή και έκτακτων ελέγχων, για τη διαπίστωση της συνεπούς εφαρμογής των κανόνων και διαδικασιών από όλες τις υπηρεσιακές μονάδες.
- Διαθέτει εσωτερική συνοχή των μηχανισμών ελέγχου για το σύνολο του πιστωτικού ιδρύματος και του ομίλου του.
- Προβλέπει διαδικασίες για την αξιολόγηση της επάρκειας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, με κριτήρια:
 - ❖ Τη συνέπεια της εφαρμογής των διαδικασιών.
 - ❖ Τις ποσοτικές και ποιοτικές επιπτώσεις από παραβιάσεις των κανόνων ασφαλείας ή από λάθη και παραλήψεις εφαρμογής τους.
 - ❖ Την ύπαρξη μηχανισμών άμεσης αναθεώρησης των διαδικασιών για την αντιμετώπιση των αδυναμιών που διαπιστώνονται από τις τακτικές ή έκτακτες αξιολογήσεις τους.¹⁶

Η εν λόγω Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος αποσκοπεί στην ενίσχυση και αναβάθμιση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου με τη θέσπιση δύο ειδικών επιτροπών του Δ.Σ. (επιτροπή ελέγχου και επιτροπή διαχείρισης κινδύνων) και τριών υπηρεσιακών μονάδων (εσωτερικής επιθεώρησης, διαχείρισης κινδύνων και κανονιστικής συμμόρφωσης).

4.3 Πυλώνες Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου Των Τραπεζών

Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου έχει ως σκοπό τη διασφάλιση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας των εργασιών του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, την αξιοπιστία και πληρότητα των οικονομικών καταστάσεων και τέλος της συμμόρφωση με το ισχύον νομικό και κανονιστικό πλαίσιο. Για την επίτευξη των στόχων του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου κάθε πιστωτικό και χρηματοδοτικό ίδρυμα διαθέτει τρεις υπηρεσιακές μονάδες, της Εσωτερικής Επιθεώρησης, της Διαχείρισης Κινδύνων και της Κανονιστικής Συμμόρφωσης.

¹⁶ Πράξη Διοικητή Τράπεζα της Ελλάδος, ΠΔ/ΤΕ 2577/2006

4.3.1 Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης

Η Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης των τραπεζών αποτελεί συνήθως μία ανεξάρτητη Διεύθυνση, που υπάγεται απευθείας στη Διοίκηση της τράπεζας προς την οποία και αναφέρεται. Η Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης στελεχώνεται από ικανό και έμπειρο προσωπικό το οποίο είναι επιστημονικά καταρτισμένο και τα στελέχη οφείλουν να εξειδικεύονται στις επιμέρους τραπεζικές εργασίες ώστε ο έλεγχός τους να είναι αποτελεσματικός. Οι εργασίες της μονάδας αυτής διέπονται από ειδικό κανονισμό και αναφέρονται στη διενέργεια πλήρους διαχειριστικού, λογιστικού και διοικητικού ελέγχου των καταστημάτων του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος.

4.3.1.1 Αρμοδιότητες Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης

Σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα, σύμφωνα με την Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, πρέπει να υπάρχει υπηρεσιακή Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης (ΜΕΕ), η οποία είναι διοικητικά ανεξάρτητη από μονάδες με εκτελεστικές αρμοδιότητες και από τις υπηρεσίες που είναι αρμόδιες για την πραγματοποίηση ή λογιστικοποίηση συναλλαγών. Αναφέρεται για θέματα αρμοδιότητάς της, στο Δ.Σ. μέσω της Επιτροπής Ελέγχου και στη Διοίκηση, μετά από τον καθορισμό των κατάλληλων προϋποθέσεων που θα διασφαλίζουν την ανεξαρτησία της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης.

Στις κύριες αρμοδιότητες της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης εντάσσονται:

- Η διενέργεια ελέγχων προκειμένου να διαμορφωθεί αντικειμενική, ανεξάρτητη και τεκμηριωμένη άποψη για την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, σε επίπεδο πιστωτικού ιδρύματος και του ομίλου του οποίου είναι επικεφαλής.
- Η διενέργεια ειδικών ελέγχων, στις περιπτώσεις που υπάρχουν ενδείξεις για βλάβη των συμφερόντων του πιστωτικού ιδρύματος ή των εταιρειών του ομίλου, με σκοπό τη διεξοδική εξέταση του θέματος και την εξακρίβωση της έκτασης της τυχόν ζημίας.

- Η αξιολόγηση, μέσω των ελέγχων που διενεργεί, του βαθμού εφαρμογής και της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών που έχουν θεσπιστεί για τη διαχείριση κινδύνων και τον υπολογισμό των παραμέτρων στις οποίες βασίστηκε η εκτίμηση της κεφαλαιακής επάρκειας του πιστωτικού ιδρύματος και των εταιρειών του ομίλου, όπου προβλέπεται, καθώς και του βαθμού ενσωμάτωσης του συστήματος διαχείρισης κινδύνων στους μηχανισμούς λήψης αποφάσεων (use tests).
- Η επιβεβαίωση προς την Τράπεζα της Ελλάδος της πληρότητας και εγκυρότητας των πιο πάνω διαδικασιών και ειδικότερα των διαδικασιών εκτίμησης των παραμέτρων, στις οποίες βασίστηκε η εκτίμηση του ύψους της πιθανής ζημίας.
- Η αξιολόγηση της οργανωτικής διάρθρωσης, κατανομής αρμοδιοτήτων και καθηκόντων και διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και του βαθμού κατά τον οποίο έχουν καθιερωθεί κατάλληλες πολιτικές και διαδικασίες εταιρικής διακυβέρνησης.
- Η αξιολόγηση του έργου των τομέων εσωτερικού ελέγχου, όπου υπάρχουν, στις μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος και των εταιρειών του ομίλου του.
- Η αξιολόγηση της οργάνωσης και λειτουργίας των συστημάτων και μηχανισμών που αφορούν την παραγωγή αξιόπιστης, πλήρους και έγκαιρης χρηματοοικονομικής και διοικητικής πληροφόρησης, όπου αυτή κατά περίπτωση παρέχεται.
- Η αξιολόγηση της οργάνωσης και λειτουργίας των συστημάτων πληροφορικής και των λογιστικών συστημάτων.
- Η αξιολόγηση των διαδικασιών που έχουν θεσπιστεί για την κανονιστική συμμόρφωση.
- Η αξιολόγηση του βαθμού κατά τον οποίο τα συλλογικά όργανα και οι μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος καθώς και οι εταιρείες του ομίλου:
 - ❖ Χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τα μέσα και τους πόρους που τους διατίθενται για τη συνεπή υλοποίηση της επιχειρησιακής στρατηγικής.
 - ❖ Τηρούν τις κατευθύνσεις και τις διαδικασίες που έχουν αρμοδίως καθορισθεί με στόχο τη συστηματική παρακολούθηση και διαχείριση των πάσης φύσεως κινδύνων που αναλαμβάνονται (π.χ. θέσπιση και τήρηση ορίων).

- ❖ Μεριμνούν για την διασφάλιση της πληρότητας και ακρίβειας των στοιχείων και πληροφοριών που απαιτούνται για την κατάρτιση αξιόπιστων οικονομικών καταστάσεων, σύμφωνα με τις ισχύουσες λογιστικές αρχές.
 - ❖ Μεριμνούν για την ενσωμάτωση σε όλες τις διαδικασίες και συναλλαγές που διενεργούνται, των κατάλληλων προληπτικών και κατασταλτικών ελεγκτικών μηχανισμών και ασφαλιστικών δικλείδων (controls).
- Η υποβολή προτάσεων για τη θεραπεία τυχόν αδυναμιών που εντοπίζονται στο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου, ή και τη βελτίωση των υφιστάμενων, διαδικασιών και πρακτικών, προκειμένου να επιτυγχάνονται πλήρως οι στόχοι του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.
 - Η παρακολούθηση της εφαρμογής και αποτελεσματικότητας των διορθωτικών μέτρων από τις ελεγχόμενες μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος και τις εταιρείες του ομίλου, για την επαρκή αντιμετώπιση των πιο πάνω αδυναμιών και των παρατηρήσεων που καταγράφονται στις εκθέσεις των πάσης φύσεως ελέγχων (εσωτερικών ελεγκτών, εξωτερικών ελεγκτών, εποπτικών αρχών, φορολογικών αρχών κλπ.), με σχετική ενημέρωση της Διοίκησης και της Επιτροπής Ελέγχου.
 - Η εύλογη και αντικειμενική διαβεβαίωση του Δ.Σ. και της Διοίκησης του πιστωτικού ιδρύματος σχετικά με την επίτευξη των στόχων του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, όσον αφορά το πιστωτικό ίδρυμα και τις εταιρείες του ομίλου του οποίου είναι επικεφαλής.
 - Παρέχει στην Τράπεζα της Ελλάδος, κατά κανόνα εγγράφως, οποιαδήποτε στοιχεία ή πληροφορίες ζητηθούν, στο πλαίσιο της ειδικής νομοθεσίας για την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων, τα οποία αφορούν θέματα της αρμοδιότητάς της και διευκολύνει με κάθε δυνατό τρόπο το έργο της.¹⁷

4.3.2 Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων

Η Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων είναι και αυτή ανεξάρτητη από τις υπόλοιπες μονάδες του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος και τις υπηρεσίες που είναι υπεύθυνες για

¹⁷ Πράξη Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος, ΠΔ/ΤΕ 2577/2006

τη λογιστική καταγραφή των συναλλαγών. Ακόμη, αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της τραπεζικής επιχείρησης, έχοντας πρόσβαση σε όλες τις δραστηριότητες και μονάδες, όπως επίσης και σε όλα τα στοιχεία και πληροφορίες του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος και των εταιρειών του ομίλου. Τέλος, στελεχώνεται από επαρκές (ποσοτικά και ποιοτικά) προσωπικό, το οποίο διαθέτει εξειδικευμένες γνώσεις.

4.3.2.1 Αρμοδιότητες Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων

Σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα, σύμφωνα με την ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, υπάρχει υπηρεσιακή Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων (ΜΚΔ), η οποία είναι διοικητικά ανεξάρτητη από μονάδες με εκτελεστικές αρμοδιότητες και από τις υπηρεσίες που είναι αρμόδιες για την πραγματοποίηση ή λογιστικοποίηση συναλλαγών και αξιοποιούν την ανάλυση των κινδύνων που διενεργεί. Για θέματα της αρμοδιότητάς της, αναφέρεται στη Διοίκηση και στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων ή και μέσω αυτής στο Δ.Σ.. Η Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων υπόκειται στον έλεγχο της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης ως προς την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων και έχει την ευθύνη για το σχεδιασμό, εξειδίκευση και υλοποίηση της πολιτικής σε θέματα διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαιακής επάρκειας, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Δ.Σ.

Ειδικότερα η Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων:

- Χρησιμοποιεί τις κατάλληλες μεθόδους για τη διαχείριση των κινδύνων τους οποίους εν γένει το πιστωτικό ίδρυμα αναλαμβάνει ή στους οποίους μπορεί να εκτεθεί, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης υποδειγμάτων (models) για την πρόβλεψη, αναγνώριση, μέτρηση, παρακολούθηση, αντιστάθμιση, μείωση και αναφορά τους.
- Εξειδικεύει (με τη συνεργασία των αρμοδίων εκτελεστικών μονάδων) τα όρια ανάληψης κινδύνων του πιστωτικού ιδρύματος ταυτοποιώντας /καθορίζοντας τις επιμέρους παραμέτρους κατά είδος κινδύνου και ανά κατηγορία αντισυμβαλλομένου, κλάδο, χώρα, νόμισμα, είδος πιστοδοτήσεων, μορφή χρηματοπιστωτικών τίτλων, μετοχών, παραγώγων, επιχειρησιακό χώρο,

λειτουργία, δραστηριότητα, προϊόν, σύστημα κλπ. και παρακολουθεί την τήρησή τους, θεσπίζοντας τις κατάλληλες διαδικασίες.

- Καθορίζει κριτήρια έγκαιρου εντοπισμού κινδύνων (early warning system) σε ατομικά και συνολικά χαρτοφυλάκια και εισηγείται για τις κατάλληλες διαδικασίες και μέτρα αυξημένης παρακολούθησης, διαρκώς, ή και περιοδικά, αναλόγως της φύσεως των κινδύνων.
- Εισηγείται στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων τις κατάλληλες τεχνικές προσαρμογής των κινδύνων στα αποδεκτά επίπεδα.
- Αξιολογεί περιοδικά την επάρκεια των μεθόδων και συστημάτων αναγνώρισης, μέτρησης και παρακολούθησης κινδύνων και προτείνει διορθωτικά μέτρα εφόσον κριθεί σκόπιμο.
- Διενεργεί ετησίως (με στοιχεία τέλους έτους ή εξαμήνου) δοκιμές προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (stress tests) με σενάρια προσαρμοσμένα στη φύση των δραστηριοτήτων του πιστωτικού ιδρύματος ή /και κατόπιν οδηγιών της Τράπεζας της Ελλάδος για όλες τις μορφές των κινδύνων και ιδίως του πιστωτικού, αγοράς, επιτοκίων και ρευστότητας, αναλύει τα αποτελέσματά τους, εισηγείται τις κατάλληλες πολιτικές και υποβάλλει τα σχετικά αποτελέσματα στην Τράπεζα της Ελλάδος (Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος) εντός (3) μηνών από τη λήξη του έτους ή του εξαμήνου.
- Συντάσσει τις απαιτούμενες για την επαρκή πληροφόρηση της Διοίκησης και του Διοικητικού Συμβουλίου αναφορές σε θέματα της αρμοδιότητάς της, τουλάχιστον ανά τρίμηνο. Τα πιστωτικά ιδρύματα που δεν υπόκεινται σε σημαντική μεταβολή της διάρθρωσης των δραστηριοτήτων τους μπορούν να εφαρμόσουν διαφορετική συχνότητα.
- Προσδιορίζει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις και την εν γένει ανάπτυξη μεθοδολογιών εκτίμησής τους για την κάλυψη όλων των κινδύνων στους οποίους εκτίθεται το πιστωτικό ίδρυμα και εισηγείται τις πολιτικές διαχείρισής τους.¹⁸

¹⁸ Πράξη Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος, ΠΔ/ΤΕ 2577/2006

4.3.3 Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης

Η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης είναι υποχρεωτική, όταν το ενεργητικό του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος υπερβαίνει το ποσό των € 10 δισεκατομμυρίων ή το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα διαθέτει μετοχές εισηγμένες σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά ή διατηρεί θυγατρικές εταιρείες ή υποκαταστήματα στο εξωτερικό. Εναλλακτικά της υποχρέωσης αυτής, τα εν λόγω χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν τη δυνατότητα να αναθέσουν τα αντίστοιχα καθήκοντα σε εξουσιοδοτημένους προς τούτο υπαλλήλους, έπειτα από έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος. Η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης είναι και αυτή ανεξάρτητη, όπως και οι άλλες δύο μονάδες του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου και αναφέρεται στη Διοίκηση της επιχείρησης υποβάλλοντας εκθέσεις επί του έργου της, τουλάχιστον ετησίως, στο Δ.Σ. Τέλος, υπάγεται στον έλεγχο της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης ως προς την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών κανονιστικής συμμόρφωσης.

4.3.3.1 Αρμοδιότητες Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης

Σύμφωνα με την Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης (ΜΚΣ) διαθέτει τις εξής αρμοδιότητες:

- Έχει ως έργο τη θέσπιση και εφαρμογή κατάλληλων διαδικασιών και την εκπόνηση σχετικού ετήσιου προγράμματος με στόχο να επιτυγχάνεται έγκαιρα η πλήρης και διαρκής συμμόρφωση του πιστωτικού ιδρύματος προς το εκάστοτε ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο και τους εσωτερικούς κανονισμούς του πιστωτικού ιδρύματος και να υφίσταται ανά πάσα στιγμή πλήρης εικόνα για το βαθμό επίτευξης του στόχου αυτού.
- Ενημερώνει τη Διοίκηση και το Δ.Σ. του πιστωτικού ιδρύματος για κάθε διαπιστωθείσα σημαντική παράβαση του κατά τα ως άνω ρυθμιστικού πλαισίου ή τυχόν σημαντικές ελλείψεις.
- Σε περίπτωση τροποποιήσεων του εκάστοτε ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου, παρέχει σχετικές οδηγίες για την αντίστοιχη προσαρμογή των εσωτερικών διαδικασιών και του εσωτερικού κανονιστικού πλαισίου που εφαρμόζονται

από τις υπηρεσιακές μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος, καθώς και από τα καταστήματα και τις θυγατρικές εταιρείες εσωτερικού και εξωτερικού. Διασφαλίζει τη διαρκή ενημέρωση των υπαλλήλων για τις εξελίξεις στο σχετικό με τις αρμοδιότητές τους ρυθμιστικό πλαίσιο, με τη θέσπιση κατάλληλων διαδικασιών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

- Συντονίζει το έργο των υπευθύνων κανονιστικής συμμόρφωσης (compliance officers) των καταστημάτων εξωτερικού του πιστωτικού ιδρύματος και των θυγατρικών εταιρειών εσωτερικού και εξωτερικού, ώστε όλες οι μονάδες να συμμορφώνονται πλήρως με τις ισχύουσες διατάξεις.
- Διασφαλίζει, με κατάλληλες διαδικασίες, την τήρηση των προθεσμιών για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται από το κατά τα ως άνω ρυθμιστικό πλαίσιο και παρέχει σχετική διαβεβαίωση προς το Δ.Σ..
- Διασφαλίζει ότι το πιστωτικό ίδρυμα συμμορφώνεται με το κανονιστικό πλαίσιο που σχετίζεται με την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.
- Στο πλαίσιο αυτής της αρμοδιότητας καθορίζονται οι κατάλληλες διαδικασίες και τα πρότυπα αναφορών των υπόπτων συναλλαγών προς τις αρμόδιες αρχές, καθώς και οι διαδικασίες για την αμοιβαία πληροφόρηση μεταξύ των υποκαταστημάτων, των θυγατρικών και της μητρικής και παρέχονται οδηγίες για την παύση διενέργειας συναλλαγών που θα έθεταν σε λειτουργικό κίνδυνο το πιστωτικό ίδρυμα.¹⁹

¹⁹ Πράξη Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος, ΠΔ/ΤΕ 2577/2006

5 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΟΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

5.1 Γενικά

Οι τραπεζικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν ορισμένα βασικά θέματα, τα οποία είναι τα εξής (Λουμιώτης 2010):

- **Διαχείριση μεγάλου όγκου Διαθεσίμων**
Οι τράπεζες διαχειρίζονται μεγάλο όγκο διαθεσίμων και συνεπώς είναι ευπρόσβλητες σε κατάχρηση και απάτη. Για την αντιμετώπιση του κινδύνου αυτού, έχουν θεσπίσει αυστηρούς κανονισμούς λειτουργίας των Ταμείων τους, καθώς και αποτελεσματικά συστήματα εσωτερικού ελέγχου (π.χ. καταμετρήσεις, προστασία διαθεσίμων και χρηματοποστολών κλπ.).
- **Διενέργεια μεγάλου όγκου συναλλαγών**
Οι τράπεζες διενεργούν σημαντικό όγκο συναλλαγών τόσο σε αριθμό όσο και σε αξία. Για την ορθή και αποτελεσματική διεκπεραίωση των εργασιών τους και την αντίστοιχη λογιστική τους παρακολούθηση, πρέπει να εφαρμόζουν τα κατάλληλα συστήματα μηχανογραφικής επεξεργασίας των δεδομένων και τα απαραίτητα λογιστικά συστήματα και παράλληλα να διαθέτουν επαρκείς και αποτελεσματικούς μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου των εργασιών αυτών.
- **Γεωγραφική διασπορά του δικτύου υποκαταστημάτων**
Στο πλαίσιο της ανάπτυξης των εργασιών τους, οι τράπεζες ιδρύουν υποκαταστήματα, τα οποία πρέπει να είναι γεωγραφικά διασπαρμένα, για την καλύτερη προσέλευση πελατών. Τα υποκαταστήματα των τραπεζών λειτουργούν, σύμφωνα με το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των Τραπεζών, ως αποκεντρωμένες μονάδες με λογιστική αυτοτέλεια. Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργούνται από την διασπορά του δικτύου υποκαταστημάτων (π.χ. αποκέντρωση εξουσιών κλπ.), οι τράπεζες πρέπει να διαθέτουν επαρκείς και αποτελεσματικούς μηχανισμούς ελέγχου των εργασιών των υποκαταστημάτων τους.
- **Ανάληψη σημαντικών δεσμεύσεων**

Οι τράπεζες παρέχουν εμπορική πίστη σε τρίτους (π.χ. χορήγηση εγγυητικών επιστολών κλπ.). Στις περιπτώσεις αυτές, αναλαμβάνουν σημαντικές δεσμεύσεις, χωρίς μεταβίβαση κεφαλαίων. Ειδικότερα, κατά την χορήγηση εγγυητικών επιστολών, αναλαμβάνουν τον κίνδυνο της ενδεχόμενης κατάπτωσής τους στο μέλλον. Για την ορθή διαχείριση του αναλαμβανόμενου πιστωτικού κινδύνου, πρέπει να διαθέτουν επαρκείς και κατάλληλους μηχανισμούς αξιολόγησης του κινδύνου αυτού, καθώς και αποτελεσματικές διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου προς αποφυγήν χορήγησης εγγυητικών επιστολών, πέραν εκείνων που εμφανίζονται στα λογιστικά βιβλία.

- **Λοιπά Θέματα**

- ❖ Οι τράπεζες είναι, πολλές φορές, θεματοφύλακες περιουσιακών στοιχείων τρίτων (π.χ. Αμοιβαίων κεφαλαίων, μετοχών κλπ.).
- ❖ Οι τράπεζες λειτουργούν με πολύ υψηλή μόχλευση (δηλαδή, η σχέση ιδίων κεφαλαίων προς σύνολο περιουσιακών στοιχείων είναι χαμηλή).
- ❖ Οι τράπεζες κατέχουν περιουσιακά στοιχεία των οποίων η αξία μπορεί να μεταβάλλεται ταχέως και συχνά είναι δύσκολο να προσδιοριστεί. Συνεπώς μια σχετικά μικρή μείωση στις αξίες των περιουσιακών στοιχείων μπορεί να έχει ουσιαστική επίπτωση στο κεφάλαιό τους και πιθανώς στη φερεγγυότητά της.
- ❖ Τέλος, οι τράπεζες αντλούν και χρησιμοποιούν σημαντικά ποσά από ξένα κεφάλαια (καταθέτες). Μια απώλεια εμπιστοσύνης των καταθετών στη φερεγγυότητα μιας τράπεζας μπορεί να καταλήξει σε μια κρίση ρευστότητας.²⁰

5.2 Έλεγχος Ταμειακών Διαθεσίμων - Καταμετρήσεις

Στην κατηγορία των ταμειακών διαθεσίμων ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος υπάγονται τα στοιχεία που μπορούν να μετατραπούν αμέσως σε μετρητά και από την μετατροπή τους αυτή να αποδώσουν ποσό αντίστοιχο με τη λογιστική τους αξία, δηλαδή έχουν άμεση ρευστότητα. Ειδικότερα, στην κατηγορία των διαθεσίμων περιλαμβάνονται τα ρευστά διαθέσιμα, οι βραχυπρόθεσμες καταθέσεις σε άλλες

²⁰ Βασίλειος Ι. Λουμιώτης (2010), Ειδικά Θέματα Εφαρμοσμένης Λογιστικής Και Ελεγκτικής Των Τραπεζών, Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε., Πρώτη Έκδοση, σελ 97-98

τράπεζες, οι δοσοληπτικοί λογαριασμοί με άλλες τράπεζες του εσωτερικού - εξωτερικού.

Τα διαθέσιμα της τράπεζας πρέπει να καλύπτονται από ένα πλήρες και αξιόπιστο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου λόγω της φύσης και της ιδιομορφίας των τραπεζικών επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα, ο όγκος των συναλλαγών της τραπεζικής επιχείρησης σε χρηματικά διαθέσιμα είναι τεράστιος και η πιθανότητα κατάχρησης αυτών, από τους υπαλλήλους της τράπεζας αποτελεί σύνηθες φαινόμενο. Τέλος, από τη σωστή διαχείριση των διαθεσίμων εξαρτάται η κερδοφόρα πορεία του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος.

Ένα πλήρες και αξιόπιστο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου των διαθεσίμων πρέπει να εξασφαλίζει τα ακόλουθα:

- **Τη φυσική προστασία τους**

- ❖ Τα ταμεία πρέπει να βρίσκονται σε ειδικά διαμορφωμένο τμήμα του καταστήματος, το οποίο θα βρίσκεται σε ασφαλή θέση και οι δοσοληψίες με το κοινό πρέπει να γίνονται πάντοτε από την ειδική θυρίδα του χώρου αυτού. Η είσοδος και η παραμονή στο χώρο του ταμείου πρέπει να απαγορεύεται σε οποιοδήποτε πρόσωπο εκτός από τα μέλη της Διεύθυνσης του καταστήματος και τους εσωτερικούς ελεγκτές.
- ❖ Η τράπεζα θα πρέπει να έχει ασφαλιστική κάλυψη έναντι των κινδύνων που απορρέουν από τη διαχείριση και μεταφορά των διαθεσίμων (π.χ. ληστείες, κλοπές, απώλειες κλπ.) και ακόμη θα πρέπει να λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα ασφάλειας των χρηματοποστολών.
- ❖ Τα χρηματοκιβώτια των καταστημάτων πρέπει να λειτουργούν με δύο κλειδιά ή με ένα κλειδί και συνδυασμό. Στην περίπτωση που λειτουργούν με δύο κλειδιά το ένα υποχρεούται να το έχει ο Διευθυντής του καταστήματος και το άλλο ο υπεύθυνος ταμίας και τα χρηματοκιβώτια να ανοίγουν μόνο όταν παρίστανται και οι δύο. Στην άλλη περίπτωση που λειτουργούν με ένα κλειδί και συνδυασμό, το κλειδί υποχρεούται να το έχει ο υπεύθυνος διαχειριστής και τον

συνδυασμό να τον γνωρίζει μόνο ο Διευθυντής τους καταστήματος ή ο τακτικός αναπληρωτής του.

- ❖ Οι ταμίες (tellers) είναι οι αποκλειστικά υπεύθυνοι για τα ρευστά διαθέσιμα που βρίσκονται στα ταμεία τους και σε κάθε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα θα πρέπει να ορίζεται το μέγιστο επιτρεπτό όριο των ρευστών διαθεσίμων που μπορεί να έχει ο ταμίας στην κατοχή του για την εξυπηρέτηση του κοινού.
- ❖ Τέλος, να εφαρμόζεται ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα περιοδικών αιφνιδιαστικών καταμετρήσεων του ταμείου και να γίνεται συμφωνία αυτών με τα λογιστικά βιβλία.
- **Τις δοσοληψίες με άλλες τράπεζες**
 - ❖ Οι διαδικασίες έκδοσης, καταχώρησης των επιταγών και οι συμφωνίες των λογαριασμών με άλλες τράπεζες πρέπει να διεξάγονται από διαφορετικά πρόσωπα.
 - ❖ Οι λογαριασμοί με τα άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πρέπει να συμφωνούνται περιοδικά, τουλάχιστον μία φορά το μήνα, από αρμόδιους υπαλλήλους της τράπεζας και οι συμφωνίες αυτές να ελέγχονται από αρμόδιο στέλεχος της τράπεζας.
 - ❖ Τέλος, πρέπει να έχουν καθορισθεί όρια ποσών για την έκδοση επιταγών ή τη διακίνηση χρηματικών ποσών που αφορούν άλλες τράπεζες και η έγκρισή τους να γίνεται από περισσότερα από ένα πρόσωπα.
- **Τις μεταφορές χρημάτων με τεχνικά μέσα**

Η έγκριση της μεταφοράς χρημάτων, η κωδικοποίηση και η αποστολή τους πρέπει να γίνεται από διαφορετικά πρόσωπα. Ακόμη πρέπει να λαμβάνονται επαρκή μέτρα προστασίας των κλειδαριθμών, των μυστικών κωδικών κλπ. και η κωδικοποίηση των οποίων πρέπει να μεταβάλλεται περιοδικά. Τέλος, τα στοιχεία όλων των «μεταφορών» πρέπει να ελέγχονται σε καθημερινή βάση από αρμόδια στελέχη της τράπεζας.
- **Τις ταμειακές δοσοληψίες**
 - ❖ Όλες οι δοσοληψίες του τραπεζικού καταστήματος πρέπει να διεξάγονται υποχρεωτικά από το Ταμείο και μόνο από τον υπεύθυνο διαχειριστή.

- ❖ Οι εισπράξεις και πληρωμές πρέπει να γίνονται μόνο με γραμμάτια εισπράξεων ή εντάλματα πληρωμών ή ενοποιημένα έντυπα εισπράξεων - πληρωμών.
- ❖ Τα παραστατικά του ταμείου πρέπει να έχουν απαραίτητα την υπογραφή του ταμεία (teller) που τα εξέδωσε και του λογιστή που έκανε το σχετικό έλεγχο, ανεξάρτητα αν αφορούν Front Office συναλλαγές είτε Back Office.
- ❖ Το ονοματεπώνυμο και η υπογραφή του πελάτη πρέπει να εμφανίζεται σε όλα τα παραστατικά και για όλες τις συναλλαγές που πραγματοποιεί προκειμένου να αποφεύγονται αμφιβολίες και αμφισβητήσεις (υπάρχει δυνατότητα σε ειδικές περιορισμένης έκτασης περιπτώσεις πληρωμών, τα σχετικά παραστατικά να τα υπογράφει ο Διευθυντής του καταστήματος).²¹

5.2.1 Καταμέτρηση Του Ταμείου Και Έλεγχος Των Ταμιακών Δικαιολογητικών

Ο έλεγχος του ταμείου πρέπει να γίνεται κατά την αιφνιδιαστική άφιξη του ελεγκτή στο κατάστημα του πιστωτικού ιδρύματος και διενεργείται με την καταμέτρηση του χρηματικού αποθέματος που βρίσκεται στα ταμεία του καταστήματος. Οι καταμετρήσεις πρέπει να γίνονται το πρωί πριν ξεκινήσουν οι συναλλαγές της ημέρας ή μετά το πέρας των συναλλαγών (σύνταξη της ημερήσιας ταμειακής συμφωνίας) και διενεργείται ταυτόχρονα στα μετρητά που βρίσκονται στον κεντρικό ταμεία (χρηματοκιβώτιο) και στους ταμιολογιστές (tellers). Πριν την έναρξη της καταμέτρησης, ο ελεγκτής πρέπει να μονογράψει τα τελευταία χρησιμοποιημένα γραμμάτια είσπραξης και εντάλματα πληρωμής και έπειτα από την καταμέτρηση να ελέγξει τα ταμιακά δικαιολογητικά της ημέρας της ταμιακής συμφωνίας της οποίας έγινε η καταμέτρηση. Τα καταμετρηθέντα πρέπει να συμφωνηθούν με τα δεδομένα του χειρόγραφου βιβλίου «Πρωτόκολλο Καταμετρήσεων Ταμείου» καθώς και με το υπόλοιπο (χρεωστικό) του ισοζυγίου του καταστήματος, το οποίο παρουσιάζεται την ημέρα της καταμέτρησης, στο λογαριασμό με κωδικό 38.00.00 «Ταμείο». Κατά τη

²¹ Εμμανουήλ Ι. Σακέλλης (1987), Λογιστική Και Ελεγκτική Των Εμπορικών Τραπεζών, Εκδόσεις Ελληνική Λιθογραφία, Πρώτη Έκδοση, σελ 382-383

διάρκεια του ελέγχου του ταμείου πρέπει να παρίστανται ο υπόλογος διαχειριστής και ο Διευθυντής του καταστήματος ή ο αρμόδιος Υποδιευθυντής, μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας.

Ταυτόχρονα με την καταμέτρηση του ταμείου σε ευρώ, ο ελεγκτής πρέπει να διενεργήσει καταμέτρηση και στο ταμείο τραπεζογραμματίων σε ξένα νομίσματα και να συμφωνήσει τα δεδομένα της καταμέτρησης με τα αναγραφόμενα στο χειρόγραφο βιβλίο «Πρωτόκολλο Καταμετρήσεων Ταμείου» καθώς και με το λογιστικό υπόλοιπο (χρεωστικό) του ισοζυγίου του καταστήματος το οποίο παρουσιάζεται στο λογαριασμό με κωδικό 38.01.10 «Ταμείο Ξένων Τραπεζογραμματίων».²²

Αναλυτικότερα, ο έλεγχος των καταμετρήσεων περιλαμβάνει τον έλεγχο:

- Του χρηματικού αποθέματος του ταμείου.
- Του χρηματικού αποθέματος της μηχανής ΑΤΜ και του νυκτερινού χρηματοκιβωτίου.
- Των ξένων τραπεζογραμματίων.
- Των λοιπών αξιών του ταμείου όπως είναι τα έντυπα γραμμάτια.
- Των γραμματίων και επιταγών εισπρακτέων, τα οποία έχουν ληφθεί ως ενέχυρο για την ασφάλεια χορηγήσεων.
- Των χρεογράφων τρίτων για φύλαξη ή ενέχυρο για την ασφάλεια χορηγήσεων.
- Και τέλος, των μπλοκ επιταγών και λοιπών εντύπων αξίας.²³

Ακόμη, ο ελεγκτής οφείλει να πραγματοποιήσει δειγματοληπτικό έλεγχο στα ταμιακά παραστατικά (γραμμάτια εισπραξης και εντάλματα πληρωμής) για να διαπιστώσει την κανονική έκδοση και υπογραφή αυτών, την πληρότητα των δικαιολογητικών που επισυνάπτονται σε αυτά, την ασφαλή φύλαξή τους κλπ.. Η έκταση του δειγματοληπτικού ελέγχου εξαρτάται από το μέγεθος και τον αριθμό των ατασθαλιών που ο ελεγκτής έχει διαπιστώσει.

²² Εμμανουήλ Ι. Σακέλλης (1987), Λογιστική Και Ελεγκτική Των Εμπορικών Τραπεζών, Εκδόσεις Ελληνική Λιθογραφία, Πρώτη Έκδοση, σελ 383-385

²³ Βασίλειος Ι. Λουμιώτης (2010), Ειδικά Θέματα Εφαρμοσμένης Λογιστικής Και Ελεγκτικής Των Τραπεζών, Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε., Πρώτη Έκδοση, σελ 101

Τέλος, ο έλεγχος του ταμείου πέρα των παραπάνω περιλαμβάνει και τις εξής ελεγκτικές διαδικασίες:

- Την επαλήθευση της ορθής κίνησης του ταμείου του καταστήματος, βάσει παραστατικών στοιχείων.
- Τη διαπίστωση της τήρησης των διαδικασιών, που καθορίζονται στον Κανονισμό Λειτουργίας του ταμείου, για την εύρυθμη και αποτελεσματική διεκπεραίωση των ταμειακών συναλλαγών.
- Τον έλεγχο του σωστού λογιστικού χειρισμού των τυχόν ελλειμμάτων ή πλεονασμάτων του ταμείου.
- Τον έλεγχο των ταμειακών και συμψηφιστικών εγγραφών μιας περιόδου.
- Την αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου για τις ταμειακές συναλλαγές.²⁴

5.3 Έλεγχος Χορηγήσεων

Οι χορηγήσεις αποτελούν μία από τις σημαντικότερες δραστηριότητες που πραγματοποιούν οι τραπεζικές επιχειρήσεις και εμφανίζουν το μεγαλύτερο ελεγκτικό ενδιαφέρον από όλες τις άλλες τραπεζικές εργασίες, για το λόγο ότι σχετίζονται με την αξιολόγηση της αξιοπιστίας των πιστούχων και των οικονομικών τους στοιχείων, όπως και με τις διασφαλίσεις που έχουν ληφθεί ώστε τα χορηγούμενα ποσά να επιστραφούν και πάλι στην τράπεζα. Οι χορηγήσεις αποτελούν ένα μεγάλο κομμάτι του ενεργητικού του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος και το κύριο έσοδό τους.

Ο εσωτερικό έλεγχος της τράπεζας οφείλει να εξετάζει αν οι μονάδες του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος συμμορφώνονται με τις οδηγίες των Εγκυκλίων, οι οποίες πρέπει να αναφέρονται κυρίως στα ακόλουθα θέματα:

- Η δανειοδότηση πρέπει να βρίσκεται μέσα στα όρια που τίθενται από τη Διοίκηση της τράπεζας και από τις Νομισματικές Αρχές.
- Να λαμβάνονται εγγυήσεις που ορίζονται με γενικές ή ειδικές αποφάσεις της Διοίκησης του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος.

²⁴ Βασίλειος Ι. Λουμιώτης (2010), Ειδικά Θέματα Εφαρμοσμένης Λογιστικής Και Ελεγκτικής Των Τραπεζών, Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε., Πρώτη Έκδοση, σελ 101

- Να γίνεται αξιολόγηση της οικονομικής θέσης του δανειολήπτη και του εγγυητή.
- Να λαμβάνονται όλα εκείνα τα δικαιολογητικά στοιχεία τα οποία είναι απαραίτητα ώστε να εκταμιευθεί η χορήγηση.
- Να προστατεύονται τα στοιχεία που ο δανειοδοτούμενος παρέδωσε στην τράπεζα για την εξασφάλισή της.
- Να γίνεται αξιολόγηση της χορήγησης και εκτίμηση της ομαλής εξέλιξή της.
- Να γίνονται περιοδικές συμφωνίες μεταξύ των γενικών λογαριασμών και των αναλυτικών λογαριασμών των πελατών.
- Να γίνεται σωστή λογιστικοποίηση των χορηγούμενων και εξοφλούμενων ποσών και ορθός λογισμός και λογιστικοποίηση των τόκων.
- Να γίνονται από διαφορετικά πρόσωπα οι διαδικασίες έγκρισης, εκταμίευσης, είσπραξης και λογιστικοποίησης της χορήγησης.²⁵

Οι ελεγκτικές διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούνται κατά τον έλεγχο των χορηγήσεων συνοπτικά είναι οι εξής (Λουμιώτης, 2010):

- **Επιλογή του δείγματος των πιστούχων**

Στο δείγμα των πιστούχων πρέπει να περιλαμβάνονται:

- ❖ Πιστούχοι με μεγαλύτερα υπόλοιπα οφειλών.
- ❖ Πιστούχοι με μεγαλύτερα εγκεκριμένα πιστωτικά όρια.
- ❖ Πιστούχοι που εμφανίζουν καθυστέρηση εξόφλησης των λογαριασμών τους.
- ❖ Πιστούχοι επιλεγέντες με τυχαίο τρόπο.

- **Έλεγχος της νομιμότητας των πιστούχων**

Ο έλεγχος αυτός πρέπει να γίνεται βάσει των κατωτέρω στοιχείων:

- ❖ Καταστατικών πιστούχων εταιρειών.
- ❖ ΦΕΚ δημοσίευσης του τελευταίου Δ.Σ. των πιστούχων εταιρειών, που αναφέρεται και η εκπροσώπησή τους.
- ❖ Βεβαίωση του Νομικού Συμβούλου, για τυχόν μεταβολές των νομιμοποιητικών στοιχείων των πιστούχων εταιρειών.

²⁵ Εμμανουήλ Ι. Σακέλλης (1987), Λογιστική Και Ελεγκτική Των Εμπορικών Τραπεζών, Εκδόσεις Ελληνική Λιθογραφία, Πρώτη Έκδοση, σελ 392

- ❖ Πιστοποιητικών εγγραφής των πιστούχων στα οικεία Επιμελητήρια (π.χ. Βιοτεχνικό Επιμελητήριο, Εμπορικό Επιμελητήριο κλπ.).
- **Έλεγχος των συμβάσεων των πιστούχων**
 Κατά τον έλεγχο των συμβάσεων, πρέπει να διενεργούνται οι κατωτέρω βασικές ελεγκτικές διαδικασίες:
 - ❖ Συσχετισμός του αναγραφόμενου, στις συμβάσεις, ποσού με το αντίστοιχο ποσό της εγκριτικής απόφασης για τη χορήγηση.
 - ❖ Συσχετισμός των αναγραφομένων, στις συμβάσεις, ατομικών στοιχείων των πιστούχων ή των εκπροσώπων τους με τα αντίστοιχα στοιχεία των νομιμοποιητικών εγγράφων και της εγκριτικής απόφασης για τη χορήγηση.
 - ❖ Συσχετισμός των αναγραφομένων, στις συμβάσεις, ατομικών στοιχείων των εγγυητών με τα αντίστοιχα στοιχεία της εγκριτικής απόφασης για τη χορήγηση.
 - ❖ Διαπίστωση ότι οι συμβάσεις φέρουν υπογραφές των πιστούχων ή των εκπροσώπων τους, καθώς και των τυχόν εγγυητών τους.
 - ❖ Διαπίστωση ότι οι συμβάσεις των πιστούχων ομορρύθμων εταιρειών έχουν υπογραφεί, από όλους τους εταίρους και ως εγγυητές.
 - ❖ Διαπίστωση ότι έχουν αναγραφεί, στις συμβάσεις, όλοι οι όροι και προϋποθέσεις, που αναφέρονται στις αντίστοιχες εγκριτικές αποφάσεις των αρμοδίων οργάνων της τράπεζας (π.χ. διάρκεια, τρόπος εξόφλησης κλπ.).
 - ❖ Διαπίστωση ότι έχουν αναγραφεί στις συμβάσεις και οι αριθμοί ταυτότητας των πιστούχων και των τυχόν εγγυητών τους.
- **Έλεγχος της τήρησης των βασικών κανόνων χρηματοδοτήσεων**
 Οι βασικοί κανόνες χρηματοδοτήσεων είναι, συνοπτικά, οι εξής:
 - ❖ Κάλυψη των πραγματικών αναγκών των πιστούχων (όχι εξωεπιχειρηματικές ανάγκες).
 - ❖ Αποφυγή υπέρμετρης και μη παραγωγικής χρηματοδότησης των πιστούχων.
 - ❖ Συμμέτοχη πιστούχων με ίδια κεφάλαια στη χρηματοδότηση των εργασιών τους.

- ❖ Χορήγηση δανείων σε κάθε πιστούχο μη υπερβαινόντων το εκάστοτε οριζόμενο ποσοστό επί των ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας.
- ❖ Ασφαλιστική ενημερότητα των πιστούχων.
- ❖ Απαγόρευση είσπραξης τόκων και προμηθειών πέραν των συμβατικών.
- ❖ Παύση χρηματοδοτήσεων σε παραβάτες Νομισματικών Κανόνων.
- **Έλεγχος της τήρησης των ειδικών όρων και προϋποθέσεων, που καθορίζονται στις εγκριτικές αποφάσεις των αρμοδίων οργάνων της τράπεζας, για τη χρηματοδότηση των πιστούχων**

Οι ειδικοί όροι και προϋποθέσεις χρηματοδότησης είναι, συνήθως, οι εξής:

- ❖ Εγγραφή προσημείωσης επί ακινήτων των πιστούχων για ασφάλεια της χρηματοδότησης.
- ❖ Προσωπικές εγγυήσεις τρίτων ή των μετόχων των πιστούχων εταιρειών.
- ❖ Ενεχυρίαση επιταγών και γραμματίων εισπρακτέων για εγγύηση εξόφλησης της χρηματοδότησης.
- ❖ Ενεχυρίαση εμπορευμάτων υπέρ τράπεζας.
- ❖ Ενεχυρίαση απαιτήσεων πιστούχων υπέρ τράπεζας.
- ❖ Καθορισμός επιτοκίου και προμηθειών, εκτός του τιμολογίου της τράπεζας.
- ❖ Προσκόμιση οικονομικών στοιχείων των πιστούχων.
- ❖ Διενέργεια από πιστούχους πρόσθετων εργασιών στην τράπεζα (π.χ. πυρασφάλιση ακινήτων, πιστωτικές κάρτες κλπ.).
- **Αξιολόγηση των οικονομικών στοιχείων των πιστούχων**

Η αξιολόγηση των οικονομικών στοιχείων των πιστούχων πρέπει να γίνεται με βάση τα εξής στοιχεία:

- ❖ Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί των τελευταίων χρήσεων.
- ❖ Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις των τελευταίων χρήσεων για πιστούχες εταιρείες, που ανήκουν σε Ομίλους και υποχρεούνται στην κατάρτιση των καταστάσεων αυτών.
- ❖ Προσαρτήματα των αντιστοίχων οικονομικών καταστάσεων.
- ❖ Εκθέσεις ελέγχου των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών επί των αντίστοιχων Οικονομικών Καταστάσεων.

- ❖ Ισοζύγια λογαριασμών των πιστούχων εταιρειών, υπογεγραμμένα αρμοδίως, από αυτούς.
 - ❖ Στοιχεία πιστούχων ληφθέντων μέσω του διατραπεζικού συστήματος πληροφόρησης.
 - ❖ Προϋπολογισμοί - απολογισμοί των πιστούχων.
 - ❖ Δελτία πληροφοριών των πιστούχων συνταγμένων από τους αρμόδιους του καταστήματος της τράπεζας.
 - ❖ Επικυρωμένα φωτοαντίγραφα των Φορολογικών Δηλώσεων των πιστούχων.
 - ❖ Επικυρωμένα φωτοαντίγραφα των Δηλώσεων Φ.Π.Α. (περιοδικές και εκκαθαριστική).
- **Διαπίστωση της συνεχούς παρακολούθησης της πορείας των εργασιών των πιστούχων**
 Η παρακολούθηση της πορείας των εργασιών των πιστούχων πρέπει να γίνεται:
 - ❖ Με τις τακτικές επισκέψεις των αρμοδίων οργάνων του καταστήματος στις επαγγελματικές εγκαταστάσεις των πιστούχων.
 - ❖ Με την προσκόμιση οικονομικών στοιχείων των πιστούχων στο κατάστημα της τράπεζας (π.χ. Ισολογισμοί, Ισοζύγια λογαριασμών κλπ.)
 - ❖ Με την ανανέωση, σε τακτά χρονικά διαστήματα, των Δελτίων Πληροφοριών, συνταγμένων από τους αρμόδιους του καταστήματος.
- **Λοιπές ελεγκτικές διαδικασίες για τις χορηγήσεις**
 Πέραν των ανωτέρω, πρέπει να διενεργούνται και οι εξής ελεγκτικές διαδικασίες:
 - ❖ Έλεγχος της ορθής εφαρμογής του Τιμολογίου της τράπεζας για τις χορηγήσεις του καταστήματος (π.χ. επιτόκια, προμήθειες διαχείρισης δανείων, προμήθειες αδράνειας κλπ.)
 - ❖ Διαπίστωση της πυρασφάλισης των ακινήτων των πιστούχων στην τρέχουσα αξία τους, προς αποφυγή της περίπτωσης της συνασφάλισης.
 - ❖ Διαπίστωση λήψης επιστολών από πιστούχους για επιβεβαίωση των υπολοίπων τους.

- ❖ Αξιολόγηση των ενεργειών του καταστήματος, στις περιπτώσεις καθυστέρησης εξόφλησης των λογαριασμών των πιστούχων.
- ❖ Διαπίστωση ότι, στις περιπτώσεις χρηματοδότησης των πιστούχων βάσει ειδικών όρων και προϋποθέσεων, τηρούνται οι όροι και οι προϋποθέσεις που καθορίζονται στην απόφαση αυτή.
- ❖ Διαπίστωση ότι οι χρηματοδοτήσεις των υπαγομένων, σε αναπτυξιακούς νόμους, επενδύσεων των πιστούχων έγιναν σύμφωνα με τις αντίστοιχες αποφάσεις υπαγωγής.
- ❖ Επίσκεψη στις εγκαταστάσεις ορισμένων πιστούχων και διαπίστωση, εκτός των άλλων, της πορείας των εργασιών τους.
- ❖ Αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας του υφιστάμενου συστήματος εσωτερικού ελέγχου για τις χορηγήσεις.
- ❖ Αξιολόγηση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου χορηγήσεων του καταστήματος.²⁶

5.4 Έλεγχος Καταθέσεων

Το Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα, με εγκυκλίους, καθορίζει με σαφήνεια τις διαδικασίες που διέπουν τις καταθέσεις. Ο εσωτερικό έλεγχος του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος πρέπει να στοχεύει στη διαπίστωση της εφαρμογής των οδηγιών της Διοίκησης και ειδικότερα στη συμμόρφωση των υπαλλήλων του καταστήματος με τις οδηγίες της Διοίκησης και των Νομισματικών Αρχών, στην ορθή λογιστικοποίηση των συναλλαγών, στην περιοδική συμφωνία των γενικών με τους αναλυτικούς λογαριασμούς και τέλος, στην παρακολούθηση των εντύπων αξίας.

Οι βασικές ελεγκτικές διαδικασίες που πρέπει να διενεργούνται κατά τον έλεγχο των καταθέσεων είναι οι εξής:

- Ο έλεγχος ότι δεν υπάρχουν χρεωστικά υπόλοιπα καταθέσεων με βάση τα αναλυτικά ισοζύγια των καταστημάτων. Εάν υπάρχουν τέτοια υπόλοιπα, ο εσωτερικό ελεγκτής πρέπει να τα διερευνήσει εις βάθος και να ζητήσει εξηγήσεις από τους αρμόδιους υπαλλήλους του καταστήματος για την αιτία

²⁶ Βασιλείος Ι. Λουμιώτης (2010), Ειδικά Θέματα Εφαρμοσμένης Λογιστικής Και Ελεγκτικής Των Τραπεζών, Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε., Πρώτη Έκδοση, σελ 101-105

που τα προκάλεσε. Ακόμη, ο ελεγκτής θα πρέπει να παρακολουθήσει και τον τρόπο τακτοποίησης αυτών των υπολοίπων.

- Ο έλεγχος στους χρεωστικούς τόκους των καταθέσεων εφαρμόζοντας όλες τις ελεγκτικές διαδικασίες που απαιτούνται.
- Ο εντοπισμός των λογαριασμών καταθέσεων που δεν παρουσίασαν κίνηση (κατάθεση ή ανάληψη) για μεγάλο χρονικό διάστημα και η διενέργεια δειγματοληπτικού ελέγχου για τα ποσά που αναλήφθηκαν από τους λογαριασμούς αυτούς. Τέλος, ελέγχεται αν τα ποσά που αναλήφθηκαν φέρουν την υπογραφή του πελάτη συγκρίνοντας την με το δείγμα υπογραφής που υπάρχει στην καρτέλα της κατάθεσης, καθώς και την υπογραφή των αρμόδιων υπαλλήλων στα εντάλματα πληρωμής.
- Η διαπίστωση της διενέργειας των αναλήψεων ποσών από τους λογαριασμούς μόνο από εξουσιοδοτημένα πρόσωπα, τα οποία οφείλουν να διαθέτουν τα απαραίτητα έγγραφα (π.χ. βιβλιάριο καταθέσεων, ταυτότητα, πληρεξούσιο κλπ.)
- Η διαπίστωση της τήρησης στο κατάστημα των καρτελών που φέρουν τα δείγματα των υπογραφών των καταθετών.
- Ο έλεγχος του ορθού υπολογισμού της ποινής στις περιπτώσεις πρόωρων αναλήψεων από λογαριασμούς προθεσμιακών καταθέσεων.
- Η επαλήθευση του υπολογισμού των τόκων η οποία διενεργήθηκε από τους υπαλλήλους του καταστήματος και η ορθή καταχώρηση αυτών, σε περιπτώσεις ολικών αναλήψεων καταθέσεων που γίνονται μεταγενέστερα από την ημερομηνία λογισμού των τόκων (15/6 και 15/12).
- Ο έλεγχος της κανονικής χορήγησης καρνέ επιταγών σε δικαιούχους καταθέτες των λογαριασμών όψεως και τρεχούμενων.
- Ο έλεγχος των λογαριασμών επιταγών των πελατών του καταστήματος για τυχόν ακάλυπτες ή ανύπαρκτες επιταγές.
- Η διαπίστωση της ύπαρξης των προβλεπόμενων δικαιολογητικών (σύμφωνα με τις εγκυκλίους της Διοίκησης) για το άνοιγμα των λογαριασμών των καταθετών (π.χ. υποδείγματα υπογραφών κλπ.).
- Ο έλεγχος της ορθής διαδικασίας κλεισίματος λογαριασμών καταθέσεων, δηλαδή της εκτέλεσης από έναν και μόνο υπάλληλο (ταμίας) και του απαραίτητου ελέγχου για τυχόν ύπαρξη λόγων που δεν επιτρέπουν το

κλείσιμό τους (π.χ. δέσμευση ποσού, εξόφληση οφειλών προς την τράπεζα κλπ.)

5.5 Έλεγχος Μεσολαβητικών Εργασιών

Ένας άλλος μεγάλος τομέας των τραπεζικών εργασιών είναι οι μεσολαβητικές εργασίες, για την εκτέλεση των οποίων το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα εισπράττει προμήθεια το ύψος της οποίας καθορίζεται από εγκυκλίους της Διοίκησης της τράπεζας. Ακόμη, μέσω των εγκυκλίων εκτός από το ύψος των προμηθειών καθορίζονται και οι διαδικασίες, οι προϋποθέσεις κλπ. των μεσολαβητικών εργασιών. Από τις διάφορες μεσολαβητικές εργασίες που αναλαμβάνουν οι τράπεζες οι δύο βασικότερες κατηγορίες είναι οι εγγυητικές επιστολές και οι εργασίες κίνησης κεφαλαίων.

Οι εγγυητικές επιστολές αποτελούν ένα έγγραφο με το οποίο η τράπεζα εγγυάται προς τρίτο πρόσωπο (δανειστή) τη φερεγγυότητα του οφειλέτη και του οποίου υπόσχεται ότι θα καταβάλει η ίδια το οφειλόμενο ποσό σε περίπτωση που το ποσό αυτό δεν εξοφληθεί από τον οφειλέτη.

Οι εργασίες κίνησης κεφαλαίων αποτελούν τη μεταφορά χρημάτων από τόπο σε τόπο ή τη μεταβίβασή τους από πρόσωπο σε πρόσωπο. Τα χρηματικά ποσά αυτά καταβάλλονται στην τράπεζα από τους πελάτες της τοις μετρητοίς ή αναλαμβάνονται από τους λογαριασμούς καταθέσεων των πελατών της ύστερα από εντολή τους.

Οι βασικές ελεγκτικές διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούνται κατά τον έλεγχο των μεσολαβητικών εργασιών είναι οι εξής (Λουμιώτης, 2010):

- **Εγγυητικές επιστολές**

Για δείγμα εγγυητικών επιστολών:

- ❖ Διαπίστωση της τήρησης των όρων και προϋποθέσεων που καθορίζονται στις αντίστοιχες εγκριτικές αποφάσεις, για τη χορήγηση των εγγυητικών επιστολών.
- ❖ Διαπίστωση της ορθής σύνταξης των εγγυητικών επιστολών (π.χ. στοιχεία πελάτη, είδος εγγύησης κλπ.).

- ❖ Επαλήθευση του ορθού υπολογισμού των προμηθειών επί των εγγυητικών επιστολών και της εγκαίρου είσπραξης αυτών.
 - ❖ Ακύρωση επιστρεφόμενων εγγυητικών επιστολών.
 - ❖ Διερεύνηση των παλαιών εγγυητικών επιστολών, που δεν έχουν επιστραφεί στο κατάστημα.
- **Κίνηση κεφαλαίων**
Για δείγμα πελατών:
 - ❖ Διαπίστωση της είσπραξης της προβλεπόμενης, από το τιμολόγιο της τράπεζας, προμήθειας.
 - ❖ Διαπίστωση της ορθής λογιστικής παρακολούθησης των αγοραζομένων επιταγών άλλων τραπεζών.
 - ❖ Απογραφή αχρησιμοποίητων εντύπων επιταγών.
 - **Θυρίδες θησαυροφυλακίου**
Για δείγμα πελατών:
 - ❖ Διαπίστωση της ορθής κατάρτισης των συμβάσεων ενοικίασης θυρίδων (π.χ. στοιχεία πελάτη, υπογραφές κλπ.).
 - ❖ Διαπίστωση της είσπραξης της εγγύησης για την ενοικίαση των θυρίδων.
 - ❖ Διαπίστωση της ορθής λογιστικής παρακολούθησης και είσπραξης των μισθωμάτων.²⁷

²⁷ Βασίλειος Ι. Λουμιώτης (2010), Ειδικά Θέματα Εφαρμοσμένης Λογιστικής Και Ελεγκτικής Των Τραπεζών, Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε., Πρώτη Έκδοση, σελ 106-107

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Λόγω των αυξημένων κινδύνων που αντιμετωπίζουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και της ιδιαίτερης φύσης των εργασιών τους, το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αποτελεί μία ανεξάρτητη, αντικειμενική, αποτελεσματική και συμβουλευτική υπηρεσία. Η λειτουργία του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου αποτελείται από ένα σύνολο καταγεγραμμένων ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών, οι οποίοι καλύπτουν κάθε δραστηριότητα και συναλλαγή της τραπεζικής επιχείρησης και συντελούν στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία της. Μέσω της υπηρεσίας του εσωτερικού ελέγχου διασφαλίζονται το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων της τράπεζας και των πελατών της καθώς και τα συμφέροντα των μετόχων της. Τέλος, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη στελέχωση του ελεγκτικού μηχανισμού από επιστημονικά καταρτισμένο προσωπικό, το οποίο πρέπει να είναι ανεξάρτητο από τις ελεγχόμενες δραστηριότητες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγγελόπουλος Π. (2005), *Τράπεζες Και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα: Αγορές, Προϊόντα, Κίνδυνοι*, Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε.
- Ασημακόπουλος Ι, Μπρισίμης Σ. και Ντελής Μ. (2008), *Η αποτελεσματικότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και οι προσδιοριστικοί της παράγοντες*, Αθήνα: Τράπεζα της Ελλάδος
- Γρηγοράκος Θ. (2011), *Σχέδιο Λογαριασμών Και Υποδείγματα Οικονομικών Καταστάσεων Του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου*, Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε.
- Δήμου Ν. (2000), *Ελεγκτική Ι Βασικές Αρχές Γενικής Και Τραπεζικής Ελεγκτικής*, Εκδόσεις Έλλην
- Καζαντζής Χ. (2006), *Ελεγκτική Και Εσωτερικός Έλεγχος. Μια Συστηματική Προσέγγιση Εννοιών, Αρχών Και Προτύπων*, Εκδόσεις Business Plus Α.Ε.
- Κόντος Γ. (2000), *Μέσα Τραπεζικής Εργασίας Τόμος Α Τραπεζική Λογιστική*, Εκδόσεις Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
- Κόντος Γ. (2010), *Λογιστική Τραπεζών Και Εταιρειών Leasing Και Factoring*, Εκδόσεις Διπλογραφία
- Κυρίκος Ν. (1993), *Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών*, Έκδοση Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών
- Λουμιώτης Β. (2010), *Ειδικά Θέματα Εφαρμοσμένης Λογιστικής Και Ελεγκτικής Των Τραπεζών*, Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε.
- Νεγκάκης Χ. και Ταχυνάκης Π. (2013), *Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής Και Εσωτερικού Ελέγχου (Σύμφωνα Με Τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου)*, Εκδόσεις Διπλογραφία
- Νούλας Α. (2005), *Χρήμα Και Τράπεζες*, Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
- Νούλας Α. (2006), *Αγορές Χρήματος Και Κεφαλαίου*, Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
- Πράξη Διοικητή Τράπεζας Της Ελλάδος 2577/9.3.2006, *"Πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης της οργάνωσης και των συστημάτων*

Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων"

- Σακέλλης Ε. (1987), *Λογιστική Και Ελεγκτική Των Εμπορικών Τραπεζών*, Εκδόσεις Ελληνική Λιθογραφία
- Σακέλλης Ε. (1995), *Οι Οικονομικές Καταστάσεις Των Τραπεζών Από Άποψη: Νομική, Φορολογική, Λογιστική*, Εκδόσεις Βρυκούς Ε.Ε.
- Φίλιος Β. (1989), *Τραπεζική Λογιστική - Τόμος Πρώτος*, Εκδόσεις Παπαζήση ΑΕΒΕ

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

- <http://www.bankofgreece.gr/>
- <http://www.hba.gr/>
- <https://www.nbg.gr/>
- <http://www.piraeusbank.gr/>
- <http://www.alpha.gr/>
- <http://www.eurobank.gr/>
- <http://www.euretirio.com/>
- <https://en.wikipedia.org/>